

For advertisement and donations contact
HARBANS SINGH
 416-817-7142
 Email:
 ppapmg@gmail.com
Om Parkash Sharma
 647-891-8500
 omjagraon@yahoo.com

Voice of Social Concerns

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 210836300

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

16 ਦਸੰਬਰ 2012 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ 2013

Pro-People Arts
 Project Media Group
 SAROKARANDIAWAZ
 29 MAPLEVIEW AVE
 BRAMPTON ONTARIO
 CANADA L6R 1M2
 E-Mail : ppapmg@gmail.com
 www.ppapmg.com
 ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ
 ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਵਿਰਾਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਖੁੜ ਤਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵਹਾਅ ਉਲਟ ਰੁਖ਼ ਬਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਕੀਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲੀ ਸੋਚ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੱਕ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

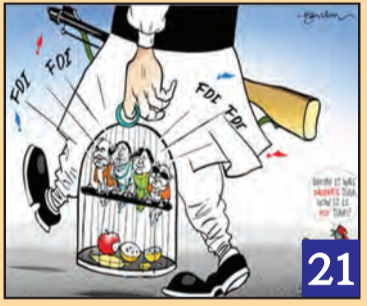
4
 ਗਦਰ ਦੇ ਨਾਇਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

15
 ਸ਼ਰੁਤੀ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਬਨਾਮ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼

19
 ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਤਰਾਸਦੀ

21
 ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਆਗਾਜ਼

SUPER VISA INSURANCE

Punjab Insurance Inc. PUNJAB INSURANCE INC.

- Life Insurance • Mortgage Insurance
- Critical Illness Insurance • Disability Insurance
- RESP, RRSP

www.punjabinsurance.ca

Sherjang Singh Rana
 416.910.9000

Ravinder Singh Basra
 416.845.6232

ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਦੋਂ ਇਨਸਾਫ ਕਰੇਗਾ

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਦਿਨ ਦੇਖਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੇਖੇ ਸਨ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਬੀਤ ਰਹੀ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੌਮ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੋਂ ਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਮੁੜ ਫਿਰ 21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਤਬਾਹ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 161 ਫਲਸਤੀਨੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 44 ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠੇ। ਲਗਭਗ 1222 ਲੋਕ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਝਲਦੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ

ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉਪਰ ਇਹ ਅਣਹੋਣੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਉਪਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੜ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਹਕੀਕਤ ਫਲਸਤੀਨ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਹੱਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਇਹ ਫਲਸਤੀਨੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਤਰਾਸਦੀਆਂ ਦੇ ਸਫਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਇਜ਼ਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਮੁੜ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬਸਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਸ਼ਿਦਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੈਸਟ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜੋ ਇਕ ਪੱਕੀ ਬਸਤੀ ਬਣ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣੇਗੀ।

Go Green
JGN KITCHES

Great Service Backed Professional Workmanship at competitive Prices
Everything you need to complete a full kitchen or bath remodel

**Kitchen Bath Countertops
Skins & Faucets Entertainment Units**

3600 Laird Road, Unit 2-4, Mississauga, ON L5L 6A6 Fax: 905-828-8002 Tel: 905 - 828 - 8009

441 Dewdney Ave., Regina, SK S4N 0G1 Tel: 306-JGN-3232 (546-3232) Fax: 306-JGN-3290 (546-3290)

www.jgnkitchens.com info@jgnkitchens.com

Kulwant Singh Pannu
Sales Representative
416.276.1566
k.pannu@hotmail.com

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Bus: 905.565.9565
Fax: 905.565.9522
24 Hour Pager Service
151 Superior Blvd. Unit 19-21
Mississauga ON L5T 1L2

Buy Green, Build Green ...Save Environment!!!

Each office is independently owned and operated. ®Trademarks of AIRMILES International Trading B. V. used under license by loyalty Management Group Canada Inc. and Century 21 Canada Ltd. Partnership

Challenging future and some key issues

The tough question is which of the seven candidates can build on McGuinty's record while distancing the party from its tarnished reputation. With just eight weeks (minus a holiday break) until a new leader is chosen, Liberals should be seeking a boss who can give the party a distinct new identity. The winner must offer clear, innovative ideas, not fervent platitudes ("Jobs! Jobs! Jobs!")

if the Liberals want to remain in power. Otherwise, PC Leader Tim Hudak has a slice-and-dice governance plan he wants to sell you.

The tough question is which of the seven candidates can build on McGuinty's record while distancing the party from its tarnished reputation. With just eight weeks (minus a holiday break) until a new leader is chosen, Liberals should be seeking a boss who can give the party a distinct new identity. The winner must offer clear, innovative ideas, not fervent platitudes ("Jobs! Jobs! Jobs!")

This race is an opportunity to give fellow Liberals — and all Ontarians — specific details on what we can expect from a revitalized government. Time is wasting, so here are some key questions:

- Ontario's economy is stumbling, so how will you get our groove back? Top economists like Don

Drummond predict economic growth will stagnate at 2 per cent. It's a daunting forecast. McGuinty has done good work by investing in education for skilled workers and trying to create a green economy but Ontario needs more investment to grow jobs, especially with a high dollar.

With an unemployment rate at 8.3 per cent, many new jobs are just part time, leaving too many workers trapped in a low-income ghetto. Companies are hoarding cash because of lingering uncertainty. How do you propose to get that money out of corporate saving accounts and into productive use?

- How will you wrestle down Ontario's \$15-billion deficit with a minimum of collateral damage — especially to education and health? The new premier will have to perform the delicate dance of respect and restraint with unions. But he or she will also have to ensure that salaries and benefits stay in line with these fiscally tight times. It's not easy to get compensation cuts from powerful unions. Teachers are already furious over Bill 115, which freezes wages, cuts sick benefits and curbs bargaining rights.

More labour unrest is on the way. And given the high level of political savvy among union leaders, there's no doubt they will have a sizable say in the leadership race. So when candidates like Kathleen Wynne and Gerard Kennedy promise to mend labour relations, they need to explain how. And all candidates need to spell out where they stand on the deficit. Will you stick to the government plan of balancing the budget by 2017-18? If not, what is your

plan?

- How can Ontario restructure its health-care system? With an aging demographic and fewer young workers paying taxes, Ontario needs to reshape its \$46-billion health budget to give the best care for the buck. The new leader must make tough decisions or health care will consume money needed for education and other services.

A good start would be proactive care to stop health problems before they become seriously expensive. Community care could eliminate costly hospital visits. Depending on where you live in Ontario, there still isn't enough home care, especially to keep seniors out of nursing homes. How will you keep costs down while giving an aging society the medical care it needs?

- Gridlock threatens to strangle the heart of the economy. It costs the GTA roughly \$6 billion in lost productivity, and its impact is just as destructive in our daily lives. The region is home to one of North America's largest economic hubs and longest commute times. Road tolls and congestion fees are used around the world to solve congestion — it's time they are seriously considered here. But transit development is stymied by a tangle of jurisdictions and agencies, with an appalling leadership vacuum. Are you willing to take charge and create a solution?

We're waiting for big, bold ideas from the seven Liberal candidates, one of whom will ultimately ask for our trust in leading Canada's most powerful province. It's time to step up. Show us what you've got.

strained health-care system and destructive gridlock in the economic hub around Greater Toronto.

Added to those troubles is the mixed legacy of Premier Dalton McGuinty, whose many achievements are clouded by the mess at ORNGE, costly power-plant cancellations and the eHealth fiasco. Scandals like these have left Ontarians with a political hangover that a new leader must forcefully address

ਅਜੋਕੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਇਕ ਨਾਮਵਰ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਲਈ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੁਣ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਇਸ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਮਹਿਜ਼ ਰੋਟੀ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੌਧਿਕ, ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜੁਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੂਲ ਜੈਵਿਕ ਇੱਛਾ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਮੌਲਿਕ ਮਾਨਵੀ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੁੱਲ 'ਚੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਾਬੇ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜਾਬਰ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ

ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੀ ਲੋੜ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ, ਪਰ ਇਕ ਲੰਬਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜਾਅ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਰਗ ਅਤੇ ਨਸਲ ਦੇ ਭੇਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ 13ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ (ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ) ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਜਗੀਰੂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ 1689 'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਯੂਗ ਪਲਟਾਊਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਲਾਹਕੇ ਤੇ ਮਾਰਕੇ ਜਿਹੜਾ 'ਬਿਲ ਆਫ ਰਾਈਟਸ. (ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਉਹਦੇ 'ਚ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1776 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਜੋ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ, ਉਸ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਹੋਏ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਕਿ "ਮਨੁੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਘ ਦਾ ਉਦੇਸ਼-ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਇਦਾਦ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਮਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ" ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਾਇਆ ਹੀ ਪਲਟ ਗਈ। ਗ਼ੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੜਨ ਲੱਗੇ। ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਚਿੰਤਾ ਰਹੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਕਹਿ ਹੱਦ ਤੀਕ ਘਾਣ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਏ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ (ਯੂ.ਐਨ.ਓ.) ਨੇ ਆਖ਼ਿਰ ਲੰਮੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਪਿੱਛੋਂ 10 ਦਸੰਬਰ, 1948 ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। 30 ਮੱਦਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਵੱਖਰੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਅਪਨਾਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, 1857 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫ਼ਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਹਰ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਕੋਈ ਧਰਮ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਕੱਟੜ ਨਾਹਰੇ ਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਖੇਤਰ/ਖਿੱਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖ਼ਾਸ ਫਿਰਕੇ ਵਿਰੁੱਧ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਰੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਤੇ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਅਮਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ, ਉਪ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਰਾਜ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹਦੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇਹ ਮਾਡਲ ਜੋ ਅਸਾਵਾਂਪਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਭੇਦਭਾਵ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਰਿਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਨਰੋਏ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਹੋੜ, ਜਗੀਰੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਣਤ ਸਮਾਜਿਕ ਦਾਬੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਬਣੇ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਐਲਾਨਨਾਮਿਆਂ 'ਚ ਦਰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੌੜੀ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਫੰਗ ਨਾਲ ਗਲਾਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਹਾਂਦਰੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ 'ਚ ਆਪਣੀ ਰੋਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਆਰਥਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਅਟੱਟ ਸਬੰਧ ਵੇਖਿਆ। ਜਿਹਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਰਥਕ ਅਸਾਵਾਂਪਣ ਨਾ ਹੋਵੇ-ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਹੋਵੇ। 26 ਜਨਵਰੀ, 1930 ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸੌਦਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ।

1947 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਦਰਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਮੱਦਾਂ ਕਿਸੇ ਖ਼ੈਰਾਤ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਜਾਨ-ਹੂਲਵੇਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ।

1948 ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਮਸੌਦੇ ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਢਲੇ ਤੇ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਹੱਕ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਣਾ ਹਰ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਜਾਬਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਕਾਲੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਹੈ। ਹਰ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵੱਡੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ 'ਚੋਂ ਹੋਂਦ 'ਚ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੱਤਾ ਆਪਣੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਲਾਹਕੇ ਬੇਕਿਰਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ। ਰਾਜ ਦਾ ਜਗੀਰੂ ਰੂਪ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਜਾਂਗਲੀ ਰੂਪ ਜਿਸਨੇ ਨਾਜੀਵਾਦ ਜਾਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਜੋਂ ਬਦਨਾਮੀ

ਖੱਟੀ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘਾਤਕ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗਾਂ ਛੇੜਕੇ ਸਾਲਮ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਬਹੁਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ 10 ਦਸੰਬਰ, 1948 ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਵਿਚ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਜਮਾਂਦਰੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਂਦਰੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਆਰਥਕ ਬਣਤਰ ਹੀ ਕੁਝ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਆਰਥਕ ਸੋਮੇ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਕੁਝ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਂਦਰਤ ਹੁੰਦੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ

ਗਦਰ ਦੇ ਨਾਇਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਅਮਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਨਸਾਨ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਜੋ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਨ, ਦਾ ਜਨਮ 24 ਮਈ 1896 ਈ. ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਆਪ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸਣ ਦਾਦਾ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਇਕ ਭੈਣ ਧੰਨ ਕੌਰ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਚਾਚੇ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਚੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਨ। ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨ ਤੇ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਲੁੱਟ ਦੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਜਲਾ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਇਕੋ ਇਕੋ ਅਜਿਹਾ ਗੱਭਰੂ ਸੀ ਜੋ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ 1913 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੋਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅਫਰੀਕੀ ਕਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਮਾਰੋਲ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਲਈ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਬਰਕਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਕਰਤਾਰ

ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਨੀ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੋਕਾ 1857 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਤਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੇ ਹਿਕਾਰਤ ਨਾਲ ਗਦਰ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਦੇਸ਼ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ 'ਗਦਰ' ਨਾ ਨਾਲ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਯਾਨੀ ਪਹਿਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਰੁਮਾਂਚਕ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦੂਜਾ-ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਗਰਾਮ ਯਾਨੀ ਗਦਰ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਹੂ ਭਿੰਜੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੀ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਗਦਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੱਢਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ 1 ਨਵੰਬਰ 1913 ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। 8 ਦਸੰਬਰ 1913 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ 2500 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਮਈ 1914 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਪੇਪਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਪੇਪਰਾਂ ਨਾਲ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਬਣੇ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਰੀਬ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਥ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

'ਗਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ' ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਰਘੁਵਰ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਪੇਪਰ ਦਾ ਲੇਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਰਦੂ ਪੇਪਰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਘੁਵਰ ਦਿਆਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪੇਪਰ ਸਾਈਕਲੋਸਟਾਈਲ ਰਾਹੀਂ ਛਾਪਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਮੰਗ ਵਧਣ ਤੇ ਲਿਥੋ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਛਾਪਣੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 'ਗਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ਪਸ਼ਤੋ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਕਲੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਨਿਪਾਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਢੇ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1916 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 'ਗਦਰ' ਦੀਆਂ ਦਸ ਲੱਖ ਕਾਪੀਆਂ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ 14-15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਚਲਾਉਂਦੇ

ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ -

ਸੇਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਿੰਦੜੀਏ ਬੜੀ ਔਖੀ,
ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਢੇਰ ਸੁਖੱਲੀਆਂ ਨੇ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਇਆ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲੀਆਂ ਨੇ।

ਸਤੰਬਰ 1914 ਵਿਚ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਲਮ ਗੋਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾ-ਵਰਨਣਯੋਗ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਣੇ ਪਏ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਗੋਰੀ ਜਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਭਾ, ਇਨਕਲਾਬ ਪੰਦ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਅਨਾਰਕਿਸਟ ਜੈਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਜਾਪਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਭ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਸਾਨਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ ਗਦਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ 'ਗਦਰ ਅਤੇ ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਕੇ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਜੋਸ਼ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ। ਫਰਵਰੀ 1914 ਵਿਚ ਸਟਾਕਨ ਦੇ ਆਮ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਗਈ। ਇਸ ਜਲਸੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਲਈ ਲਗਾ ਦੇਣਗੇ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀ ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਊਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਮ ਸਾਰੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ -

“ਚਲੋ ਚਲੀਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਕਰਨ
ਇਹੋ ਆਖਰੀ ਵਚਨ ਤੇ ਫੁਮਰਾਨ ਹੋ ਗਏ।”

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੋਲੰਬੋ (ਲੰਕਾ) ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦਸੰਬਰ 1914 ਵਿਚ ਮਰਹੱਟੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਚਿੰਦਰ ਨਾਥ

ਸਨਿਆਲ ਅਤੇ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ। ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਰਾਭਾ ਵਲੋਂ ਡਾਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ਮਨਸੂਰਾਂ, ਕਲਸੀਆਂ, ਲੋਹਟਵੱਟੀ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫਰਵਰੀ 1915 ਵਿਚ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਭਾ, ਪਿੰਗਲੇ ਦੂਜੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਆਗਰਾ, ਕਾਨਪੁਰ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ ਮੇਰਠ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਿਛੋਂ 21 ਫਰਵਰੀ 1915 ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਦਿਨ ਮੁਕਰਰ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਦਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਹ ਸੱਠ ਆਦਮੀਆਂ ਸਮੇਤ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀ ਨਿਹੱਥੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਧੜਾਧੜ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਰਾਭਾ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਿਆ। ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਚਿਣਗ ਨੇ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਫਿਰ ਝੱਜੋੜਿਆ। ਸਰਗੋਧਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ ਪੰਜ 'ਚ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਫੜੇ ਗਏ। ਜੰਜੀਰਾਂ 'ਚ ਜਕੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਡਰ ਬਾਗੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਉਮਰ ਸਾਢੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਸਰਾਭਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ-

“ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ, ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਉਘਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਪਾਇਆ

ਹੋਵੇ।”

ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਅਧੀਨ ਡੇਢ ਲਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਣ ਉਪਰੰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗੋਰੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ 16 ਨਵੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਨਾਇਕ (ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ) ਨੂੰ 6 ਸਾਥੀਆਂ (1) ਵਿਸ਼ਣੂ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੂਨਾ ਮਹਾਂਸ਼ਾਹਰ (2) ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸੁਰੇਣ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) (4) ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ (5) ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ (6) ਸੁਰੇਣ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਮੇਤ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 200 ਸਿਰਲੱਥ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, 315 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, 120 ਨੇ ਘੱਟ ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਢਾਈ-ਢਾਈ ਫੁੱਟ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ 'ਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਆਦਿ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਲਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਨਾਇਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ, ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਖਾੜੇ ਲਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਪਰਾਂ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਦੀ 98ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਾਂਗੇ।

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਠਾ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਟਕਰਾਅ

ਵਿਗਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਲਭਤਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਇਕੋ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ 6 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਪੇਸ ਏਜੰਸੀ ਨਾਸਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਛਪੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਤਸਵੀਰ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਹੁਆਂਥੀ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅੱਗ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਉਸ ਬੀਬੀ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਇੱਕਪਾਸੜ ਖਬਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਠੀਕਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਭੰਨਦੇ ਹੋਏ ਖਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਖਬਰ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਪੀਟਲ ਰਿਜ਼ਲਈ ਬਣਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਭੂਰੇ ਲਾਲ ਨੇ ਸਮੁੱਚਾ ਦੋ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਮੜਦੇ ਹੋਏ ਮੀਮੋ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਮੀਡੀਆ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਸਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਵੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੌਸਮੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਹਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤ 60ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਓਛਾਣ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਲਿਅਮ ਗਾਉਡ ਨੇ 1968 ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਰੂਸ ਦੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ

ਖੇਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਸਿਰਜੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਲਿਅਮ ਗਾਉਡ ਦਾ ਤੀਜਾ ਨੇ ਤਰ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਰਸਾਇਣਕ ਕੀਟ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਧਰੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਾਰਨ ਹਰੀ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਰਾਂਹੀ ਝੋਨੇ ਵਰਗੀ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਏ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਵੱਧੋ ਵੱਧ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦੋ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਆਏ ਵਰ੍ਹੇ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 23 ਅਤੇ 27 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਨਾੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੀ ਨਾੜ ਤੋਂ ਤਾਂ ਤੂੜੀ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿਲੀਕਾ ਤੱਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬੀਜਾਈ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੇਤੀ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝਾੜ ਵਾਲੀਆਂ ਝੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਪਹਾਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਖੋਜ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 70ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਨਿਓਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਹੀ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਾਲੀ ਜਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

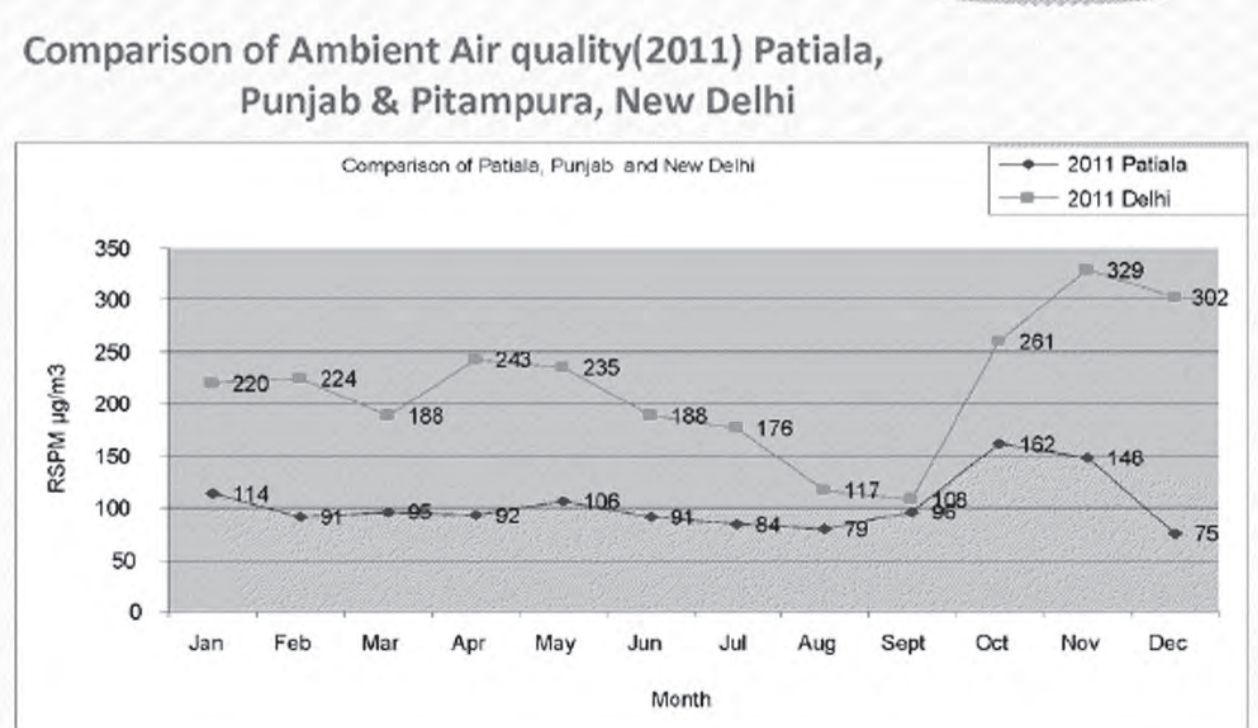
ਸਾਰਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵੱਸੋਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਝਰਮਟ ਦਰਮਿਆਨ ਘਿਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ, ਦਿਸ਼ਾ, ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਧੂੰਏਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਬਿਖੇਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਦਿਨ, ਸਮਾਂ ਆਦਿ ਮੀਡੀਆ ਰਾਂਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਦੀ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆ ਹੀ ਨਾ ਸਕੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਹਾਲੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰ ਸਟੱਡੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਵਾ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਸਟੱਡੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧੂੰਏਂ ਵਿੱਚ ਟੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਐਮ., ਪੀ.ਐਮ.-10, ਪੀ.ਐਮ.-215 ਸਲਫਰ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਦੇ ਆਕਸਾਈਡ, ਅਮੋਨੀਆ, ਕਾਰਬਨ ਮੋਨੋਆਕਸਾਈਡ, ਓਜੋਨ, ਕੁੱਲ ਹਾਈਡ੍ਰੋਕਾਰਬਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 5 ਟਨ ਝੋਨੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 150 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ, 150 ਕਿਲੋ ਪੋਟਾਸ਼, 20 ਕਿਲੋ ਸਲਫਰ, 20 ਕਿਲੋ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੀਟ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਤੀਆ ਗਈਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦਾ 33% ਹਿੱਸਾ ਨਾੜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਲਣ ਨਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੂਸ਼ਿਤ ਤੱਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਟੱਡੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਮ 3 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਭੰਬੁਕਾ ਜਿਹਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੂੰਆਂ 10-15 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਣਾਂ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਉੱਪਰ ਹੀ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਹਿੰਨ ਕਣਾਂ ਵਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਪੀ.ਐਮ.-10 ਅਤੇ ਪੀ.ਐਮ.-215 ਸਿਰਫ 1 ਤੋਂ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਤੱਕ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਸਥਾਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਸਾ ਦੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਪਹਾਲੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਖਰੀਦ 1 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਿੱਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਹਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ 5 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70% ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਬੀਜਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 15-20 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 4 ਨਵੰਬਰ ਵਾਲੀ ਨਾਸਾ ਦੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧੂੰਆਂ ਪੁੰਦ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ, ਦਿੱਲੀ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਨ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਸਾ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉਪਰ ਧਰ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੁੰਦ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਧੂੰਆਂ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਰਕ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਸੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਹੀਂ। ਨਾਸਾ

ਦੀ ਜਿਸ ਫੋਟੋ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਗਈ, ਉਸ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਧੂੰਆਂ ਪੁੰਦ ਹੈ, ਉਹ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਧੂੰਆਂ ਕਿੱਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 5 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਹਵਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗਤੀ 0 ਤੋਂ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ, ਦਿਸ਼ਾ ਉਤਰ-ਪਛਮ ਤੋਂ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸੀ। ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਖਰੀ ਜ਼ਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ 10 ਕਣਾਂ ਦੀ ਔਸਤਨ ਮਾਤਰਾ 158 ਮਾਈਕ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਘਣ ਮੀਟਰ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 2011 ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਗ੍ਰਾਫ ਵੀ ਇਹੋ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਏ ਵਰ੍ਹੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਟਿਆਲੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਹਦੂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਸਾਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਾਨਯੋਗ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 10138 ਆਫ 2006 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਦੂਦ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਣ ਕਾਰਨ ਖੇਤ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਰਲਗੱਡ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪਹਾਲੀ ਦਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਹਾਲੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੱਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਵੀ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ

ਜਾ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝੇਗੀ। ਬਲਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਾਜਬ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਲਪਤਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸਾੜੇ ਇਸ ਦਾ ਕੁਤਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਗਾਲ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਨਾੜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਾਦ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਡਿੱਗ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘਟੇਗੀ ਬਲਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਬਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ

ਦੇ ਕੇ ਹੈਪੀਸੀਡਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 300 ਹੈਪੀਸੀਡਰ, 10867 ਜ਼ਟਿੱਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਟਾਵੇਟਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਇੱਕ ਐਸਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਈਥਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ 46.5 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ 5 ਅਜਿਹੇ ਪਲਾਂਟ ਚੈੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 110 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਲੀ ਖਰੀਦੀ ਜਦਕਿ 191.5 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ 17 ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਪਲਾਂਟ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬਾਇਓਮਾਸ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ 1 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ 1.5 ਮੀਟਰੀਕ ਟਨ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪਰਾਲੀ

ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਯੁੱਦ ਦੇ ਕਾਰਨ: ਤਰਕ ਵਿਹੁਣਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਤਾਂ ਆਸਾਨ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਉਨਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੀ ਯੁੱਦ ਦਾ ਕਾਰਨ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਜਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਯੁੱਦੇ ਦਾ ਚੱਲ ਕੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ 1,18,631 ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਹਨ ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 30,000 ਡੀਜ਼ਲ ਬੱਸਾਂ ਜਿੰਨਾ ਯੁੱਥਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ 50% ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੁੱਥਾਂ ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੇ ਆਕਸਾਈਡ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਯੂੜ ਦੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 47% ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੇ

ਆਕਸਾਈਡਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 57% ਵੱਧੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ 425% ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਏ ਦਿਨ 14000 ਨਵੀਆਂ ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਡੀਜ਼ਲ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹਰਾ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਯੁੱਥਾਂ ਯੁੱਦ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨੀਲਮ ਤੂਫਾਨ ਕਾਰਨ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਮ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਕਣਾਂ ਦੇ ਬਿਖਰਨ ਦੀ ਦਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਯੁੱਦੇ ਦੇ ਇਹ ਕਣ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਪਚਿਪਾਹਟ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਕੇ ਭਾਰੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਗਏ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਥੱਲੜੀ ਪਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਘਣੇ

ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲਾਈ ਗਈ ਪਰਾਲੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵਿਕਰਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਰਹਿਤ ਲਾਉਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਯੂ ਪੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਮੁੱਲ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਹ ਕਸੂਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਮੜ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ 2013 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹਵਾ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸੋ ਇਹ ਤੌੜਾ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਭੰਨ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਖੁੰਢਾ ਕਰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਜੋ ਸਦਾ ਬੇਚੈਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਸਾਕਾ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ

ਖੂਹ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਛੜ

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖੂਹ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਅਜਨਾਲਾ ਦਾ ਕਾਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਡੇਢ ਸਦੀ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 282 ਦੇਸ਼-ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗੋਸ਼ 'ਚ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 155 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 'ਚਾਂਦ' ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ 'ਚ ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਕੌਮੀ ਭਾਵਨਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਗੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਨਾਲਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਅੰਗ ਹਨ।

ਮਈ 1857 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਛਾਉਣੀ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤ ਬੇਹਥਿਆਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ 26 ਨੰਬਰ ਪਲਟਨ 30 ਜੁਲਾਈ 1857 ਦੀ ਰਾਤ ਮੇਜਰ ਸਪੈਨਸਰ, ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਸਤਾ 31 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਅਜਨਾਲਾ ਤੋਂ 6-7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਿੱਛੇ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬਾਲ ਘਾਟ ਵਿਖੇ

ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੈਰੀਂ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਗੱਲੀ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੱਥ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਸੌਂਪੀਆਂ (ਅਜਨਾਲਾ) ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਪਾਰ ਬਾਗ਼ੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਾਹੌਰੋਂ ਭੱਜੇ ਫੌਜੀ (ਭਾਰਤੀ) ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਕੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ 'ਚ ਵਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ

ਗਏ ਅਤੇ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਛਲਾਂਗਾਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੈਡਰਿਕ ਕੂਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ 80 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਪੂਰੇ 5 ਵਜੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ (ਅਧਿਕ ਸਹਾਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ), ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਫਰੈਡਰਿਕ ਕੂਪਰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕਰਾਈਸਿਸ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਸਫ਼ਾ 25 'ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- 'ਉਹ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਥਕਾਵਟ ਨਾਲ ਇਤਨੇ

ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਨਦੀ ਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਲਹਿਰਾਂ ਅੱਗੇ ਠਹਿਰ ਨਾ ਸਕੇ। ਰਾਵੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।'

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਰ੍ਹੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਮਾਲਾ/ਜਨੇਊ ਆਦਿ ਤੋੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ 282 ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅਜਨਾਲਾ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੁਰਜ 'ਚ ਤੁੜੀ ਵਾਂਗ ਠੁਸ-ਠੁਸ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਫਾਹੇ ਲਾਏ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰੀ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 1 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਕਰੀਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੜਕਸਾਰ 237 ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਕਰਕੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਥਾਣੇ 'ਚ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਬੁਰਜ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ

ਉਸ ਅੰਦਰ ਠੁਸ-ਠੁਸ ਕੇ ਭਰੇ ਕਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਅਤੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਸਾਹ ਘੁੱਟਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਜੇ ਸਹਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਅਤੇ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਅਧਮੋਏ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡੀ. ਸੀ. ਫਰੈਡਰਿਕ ਕੂਪਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਸ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਵਾ ਕੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਪੂਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਉੱਚਾ ਟਿੱਲਾ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ 282 ਭਾਰਤੀ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ (ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ) ਬਾਹਰ ਕੱਢਵਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਇਕ ਸਮਾਰਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਯੋਗ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੇ ਸਰਵ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ, ਦੱਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੇ ਉਹ
 ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ, ਇਕ ਰੋਹੀ ਬੀਆਬਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ,
 ਹੰਝੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੱਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ
 ਬੇਗਾਨੇ ਹੱਥਾ ਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ,
 ਕੋਈ ਸਲੀਬ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਚੌਕ, ਕੋਈ ਸਮਾਧ, ਲੇਖ ਨਹੀਂ,
 ਜੋ ਦੱਸ ਸਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੌਰਵਸ਼ਾਲੀ ਨਾਮ
 ਘਾਹ ਉੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ
 ਇਕ ਮਰੀਅਨ ਜਿਹੀ ਪੱਤੀ ਝੁਕੀ ਹੋਈ
 ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ
 ਬਸ, ਇਕ ਮਾਤਰ ਗਵਾਹ ਸਨ
 ਸ਼ੁਕਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
 ਜੋ ਪ੍ਰਚੰਡ ਵਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੱਟ ਉਤੇ
 ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਪ੍ਰਚੰਡ ਲਹਿਰਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾ ਸਕਦੀਆਂ
 ਅਲਵਿਦਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼
 ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਘਰ ਤੱਕ
 (ਵੀ. ਐਨ. ਫਿਗਨਰ)

ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ

ਸਾਹਿਤਕ ਲੇਖਣੀ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੇਖਣੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਦਰ ਜੁੜ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਦਰਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਪਰਤਾਂ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਮੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਬਲਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਇਹ ਲਿਖਤ ਆਪ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉਸ ਫੌਲਾਦ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਮੱਘਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਮੌਤ ਦਾ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਢੰਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਾਬਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਅਜਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀਆਂ ਉਪਰਥਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮ ਜੰਗਲ ਲੋਹੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਫੌਲਾਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਨੇ ਉਬਲਦੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਨੇ, ਆਰਿਆਂ ਦਿਆਂ ਦੰਦਿਆਂ ਨੇ, ਚਰਖੜੀਆਂ ਦਿਆਂ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਰੰਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਨੇ, ਚਮਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬੇਜੋੜ ਜੰਗਾਂ ਨੇ, ਭੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਲ ਗਰਮ ਜਬੂਰਾ ਨੇ ਅਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖੇਡੀ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਵੈਮਾਨਤਾ, ਬੀਰ ਰਸ, ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਹੱਕ ਦਾ ਜ਼ਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਭਰ ਕੇ ਨਵਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆਂ, ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਬਧ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ ਇਸ ਸ਼ਿਗਾਰ ਲੜੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਮਣਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ

ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਘੋਖਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਾਖੂਬੀ ਵਾਕਿਫ ਹੋਵੇਗਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਤੂਫਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਤੇ ਹੰਢਾਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਦਿਲ ਕਬਾਊ ਘਟਨਾ (ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਤੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਸੇਧਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਕੁਖ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਦਮੀ, ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਸਿਦਕੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੁਲੇ ਕਾਲੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੇ ਝਾਂਜੇ ਵਗੇ, ਕਹਿਰ ਬਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀਆਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਨੇ ਮੌਤ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਗੱਲ ਕੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸੋਮਾ ਹੋ ਨਿਬੜੀ। ਦੂਜਾ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਦਾਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਠਰਮੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਦਿਆਂ, ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਈ ਅਤੇ “ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਆਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋ” ਦਾ ਸਬਕ ਕੰਠ ਕਰਵਾਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਤਰੇ ਤਾਂ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਤਾਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ। ਖੈਰ! ਆਉ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਏ ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ, ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਗੱਡਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ (9) ਸਾਲ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ (7) ਸਾਲ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ, ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਬਜਰ ਗਲਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਿਲਣੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਜੇਮਜ ਬਰਾਊਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਨਵੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ (ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ) ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਠੋਰ ਉਪਦਰ ਅਤੇ ਨਿਰਦਈ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਹੈ। ਨਿਰਬਲ ਅਤੇ ਨਿਹੱਥੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਇਤਨਾ ਸਖਤ ਸੀ। ਜੇਮਜ ਬਰਾਊਨ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੀਰੇ ਲੀਰੇ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਿਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਉਕਰੇ ਗੂੜੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਲਹੂ ਭਿੱਜਿਆ ਕਾਂਡ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ 'ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ' ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਗੜਾ ਮੱਲ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਦਰਦ, ਜੋ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਬਣ ਕੇ ਹਿੱਕ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਹਉਕਾ ਬਣ ਕੇ ਹਿੱਕ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਲਾਟ ਜੀਵਨ ਭਰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਬਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ

ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਤਰ ਬਲਦੀ ਇਸ ਲਾਟ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਅਣਮੁੱਖੀ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਖੈਰ! ਆਉ! ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏਉਂ। ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਲੜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 21 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 1500 ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਰੋਪੜ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਮੁਗਲ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ (ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ) ਅਤੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (9 ਸਾਲ) ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਜੀ (7 ਸਾਲ) ਵਗੀਰ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਖੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆਂ ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸਰੋੜੀ ਨੇੜੇ (ਮੋਰਿਠਾ) ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਗੰਗੂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਖਬਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੋਰਿਠੇ ਦਾ ਕੌਤਵਾਲ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ 23 ਦਸੰਬਰ 1704 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੱਕ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ

ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਵਿਚਲੇ ਬੜੇ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਛੁਕਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। 24 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। 25 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਨਕਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਚਲਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ (ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਰੋਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ)। ਮਾਲੇਕੋਟਲਾ ਦੇ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਿਆ। ਜਿਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਉਸਦੇ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਅੰਤ ਉਹ ਕੁਲਹਿਣੀ ਘੜੀ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

“ਯਹ ਦੌਰ ਭੀ ਦੇਖਾ ਹੈ, ਤਾਰੀਖ ਕੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਨੇ,
ਲਮਹੋਂ ਨੇ ਖਤਾ ਕੀ ਥੀ, ਸਦੀਓਂ ਨੇ ਸਜਾ ਪਾਈ”।

ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਧ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਈ ਤਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਢਾਂਚਾ ਧੜੱਕ ਡਿਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਖੋਜੀ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਪੰਨਾ 121 ਉੱਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ

ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

26 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ ਰਹੀ।

27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਤੇ ਅੰਤਮ ਪੇਸ਼ੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦੀ ਰਟ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਅਡੋਲ ਰਹੇ। ਅੰਤ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਹਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ' ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਾਣੇ ਦੇ ਜੱਲਾਦਾਂ, ਸ਼ਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਤੇ ਬਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਨੇ, ਉਮਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ (ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਟੱਕ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ)। ਇਹ ਤੱਥ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ : "They Sahibzadas were Slain in the order of their ages by the sword of a Ghilzai Executioner". ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, 'ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :

ਦੋ ਗੋਡੇ ਹੇਠ, ਕਰ ਜ਼ਬਰ ਡਾਰੋ ॥

ਤੜਫ ਤੜਫ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦ ਉਡਾਇ ॥

(ਜ਼ਿਬਰ, ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਹਲਾਲ ਕਰਨਾ)। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੇਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੋ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦਮ ਘੁਟਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਦਮਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁੜ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ: ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੱਠ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੰਗ ਮੰਚ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਨਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿਤਮਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ- ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲ ਵਾਗਾਂ

ਮੋੜੀਆਂ। 12 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ 12 ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਚੱਪੜਚੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ। 14 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਸੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬਚੁੰਗੜੀ ਕੌਮ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕੱਦ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ: ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਗਲਾਂ

'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਤੈਮੂਰ ਤੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ, ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਸਾਡਾ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦ, ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। -ਪਾਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ

ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸਰ ਜ਼ਮੀਨ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਹੂ ਭਿੰਜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਓ! ਆਪਾਂ ਵੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਈਏ। ਬੱਸ, ਇਹੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

Twenty Century minus Tradition equal to Haryana

Four girl students fined for wearing jeans to college

Four girl students of a college class she belongs, and through in Bhiwari were allegedly fined Rs 100 each for wearing jeans and T-shirts in the college, a dress combination which is prohibited under the institution's attire code.

"The ban would help curb incidents like eve-teasing and would help maintain decorum in the college," Principal of the college Bhiwani Adarsh Mahila Mahavidyalaya, Alaka Sharma said here. "Jeans and T-shirts are completely westernised outfits. These small dresses don't cover students and that is the reason why they have to face eve-teasing due to which parents and college administration face problem," Sharma said. Another reason to impose this ban is to maintain the decorum of the college so that every student should look the same irrespective of whatever this nobody will have superiority or inferiority complex, she said. The principal also informed that the students are not allowed to bring mobile phones to the college. Meanwhile, the imposition of fine has evoked mixed reaction among the students. "Ban on wearing jeans and T-shirts doesn't mean that there will be no crimes and boys will not pass lewd comments on you. Men who want to eve-tease will still do it even if a girl has donned Indian clothes," said a college student.

ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ

ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ 'ਤੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਆਮ ਆਦਮੀ' ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਕਤ ਵਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਬੜਾ ਅਜੀਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਟੁਟਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬਦਲਵਾਂ ਮਾਡਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸੇ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦਾ ਇਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤੰਤਰ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਦੇ ਅਤੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਘੁਟਾਲਾ ਪਿਛਲੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਜਿੰਨਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵਰਗਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਵੱਜੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਯਕੀਨਨ ਸੌਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨਰਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਸੈਨਾ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਯਾਦ ਹੈ? ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਉਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸਨ, ਐਨਰਾਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਖ਼ਰਾਬ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ 'ਖੁਲਾਸੇ', ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਣਨੀਤ ਕਲੀਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਗਏ (ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ, ਗਡਕਰੀ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਗਲੇ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਨੇਤਾ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਇਆਵਤੀ, ਜੈਲਲਿਤਾ, ਜਗਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇਤਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗਣਿਤ ਵੱਧ ਚਤਰ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਟਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ।

ਹਜ਼ਾਰੇ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਮੁੱਢੇ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਨਾ ਕਠਿਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੱਠਜੋੜਾਂ, ਵੱਡੇ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀ ਅਤੇ ਵਾਲੇ ਮੀਡੀਆ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਸੱਚਾਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁੱਟਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੈ-ਖੁਨ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿੰਨਾ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕਿ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 2002 ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ' ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ '84 ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਰਥਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹੱਤਿਆਰੇ ਅਤੇ ਫਾਸਿਸਟ ਠੀਕ ਹਨ? ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਨਵਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਜੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਲੜਨ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਨਵੀਂ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਕਸ ਦੇ ਜੋਕਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕੁੱਝ ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਮਰਥਕ ਹੈ?

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਦੇ ਪਾੜੇ ਦਾ ਇਕ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨੈਤਿਕ ਪੁਲਸਿੰਗ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਲਸਿੰਗ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਅਨਿਆਂਪੂਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਵੱਧ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ? ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਘਰਾਣਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੋਟਰ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੋਟ

ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਮੇਸੇ ਦਾ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲਾ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਇਕ ਹੀ ਹਨ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਛਪਾਉਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਕੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਤੰਗ ਅਤੇ ਭੁਰਭੁਰੇ ਲੈਂਜ਼ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਰਗ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਸਲ, ਲਿੰਗ, ਧਾਰਮਿਕ ਇੰਤਹਾ ਪਸੰਦ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ, ਆਪਣੇ ਸੰਪੂਰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਬਦਲਾਅ ਆਵੇਗਾ ਉਸ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲਈ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਹੜੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ

ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ...ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਦਰੋਹ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਵਧਣਗੇ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੈਨਰ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਜਾਂ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਢੰਗ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਅਟੱਲ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਨੇਤਾ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਨਿਗਮਾਂ 'ਤੇ ਨਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਤਾਕਤ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਨਿਆਂ, ਚੋਣ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਰਾਸ-ਆਨਰਸਿਪ (ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ) ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਡੇ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਡੁੱਬਣਾ ਤੈਅ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸ਼ੋਰ, ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ, ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਚੋਣ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

Avon Accounting & Tax Services

Personal Tax Returns (T1)	Corporate Tax Returns (T2)
Self Employed	GST / Payrolls / ROE
Taxi Business	WCB Returns

Tax Planning & Advisory Services
Weekends/Evenings Services also available.

Tel: 403-561-9011
Tel: 403-479-4220

Pandher_2004@yahoo.com or singhh73@gmail.com

ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਲਾਨਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਡੇਅਰ ਇੰਨ, 260 ਕੁਈਨ ਸਟਰੀਟ ਈਸਟ, ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਖੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਜੈਬ ਬਿਸ਼ਿਪ ਚੱਠਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਫੈਡਰਲ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਬੱਲ ਗੋਸਲ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਸਥਿਤ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਤੌਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਮੰਚ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ ਚੱਠਾ ਨੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਮੰਚ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਉਪਰੰਤ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਜੂਆ ਨੇ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਨੀਤੀਆਂ, ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਦੀ ਭਲਾਈ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮਾਣਯੋਗ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਬੱਲ ਗੋਸਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਚ ਆਪਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਉੱਜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਫੈਡਰਲ

ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਧੀਆ ਕਾਰਜ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਸਕਿਉਰਟੀ ਅਤੇ ਨਿਉਕਲੀਅਰ ਸੰਧੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਅਗਲੀ ਬੈਠਕ ਜਲਦੀ ਹੀ ਓਟਾਵਾ 'ਚ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰਨਗੇ। ਮਿਸ਼ੀਸਾਗਾ ਸਟਰੀਟਵਿਲ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ. ਪੀ. ਬਰੈਡ ਬੱਟ, ਜੋ ਗਰੇਟਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਜ਼ਨਸ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਰੇਟਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲੇਟ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣਾ ਇੱਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਹਰ ਯੋਗ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿੱਕੀ ਗੋਗਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਭਰਪੂਰ ਤਕਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਟੀਫਨ ਕਵੀ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦੀ ਸੈਵਨ ਬਿਬਟਸ ਆਫ ਹਾਈਲੀ ਇਫੈਕਟਿਵ ਪੀਪਲ' ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਰਾਬਤਾ ਅਤੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿੱਕੀ ਗੋਗਨਾ ਦੀ ਇਸ ਤਕਰੀਰ ਨੂੰ ਭਾਵ-ਭਿੰਨੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿੱਕੀ ਗੋਗਨਾ ਦਾ ਪਲੈਕ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਾਏ ਨੇ ਲੱਕੀ ਡਰਾਅ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਊਂਡਿੰਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਲਬੀਰ ਕੂਰੀਆ, ਜਤਿੰਦਰ ਜਸਵਾਲ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਜੂਆ, ਨਜੀਬ ਇਕਬਾਲ, ਜਗਜੀਤ ਸਾਚਾ, ਪਿਆਰਾ ਬਸੰਘ ਕੱਚੋਵਾਲ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ, ਅਜਵਿੰਦਰ ਚੱਠਾ, ਅਮਨਦੀਪ ਜਸਵਾਲ, ਇੰਦਰ ਚੋਪੜਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਬਰੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ: ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਬਾਜਵਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੈਦੂ, ਰਣਦੀਪ ਸੰਧੂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਬਰਨ, ਸਤਿੰਦਰ ਸੰਧੂ,

ਗੁਰਦੇਵ ਅੱਜਲਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਪੰਨਦੇਵ ਸੰਧੂ, ਸ ਖਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਗਦੀਪ ਸਾਚਾ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਤਾਂਗੜੀ, ਅਮਰੀਕ ਗੋਗਨਾ, ਰਿੱਕੀ ਗੋਗਨਾ, ਇਖਤਿਸ਼ਾਰ ਚੌਧਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ 100 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਰੋਬਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼' ਤੋਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਲਿਬਰਲ ਆਗੂ ਬਲਜੀਤ ਬਾਵਾ, ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਪਲੈਨਰ

ਪਰਸੀ ਦਸਤੂਰ, ਬਰੈਸਟਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਰਿਆਲਟਰ ਅਜ਼ਫਰ ਤਾਬਿਰ, ਸੱਦਤ ਅਬਿਮਦ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰਕ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮਿਸਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਚਲਣਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਹੈ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਉਰੋ

ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕਲਾ ਭਵਨ ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਫਲ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਾਭਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਬੈਨਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਭਵਨ ਦੇ ਖਚਾਖਚ ਭਰੇ ਇਨਡੋਰ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਖੇ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚੋਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਪੈਗਾਮ-ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਸੰਗਰਾਮ, 'ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਬੋਝੀ ਸੋਚ' ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਆਂਗੇ ਠੱਕ ਕੇ' ਜਿਹੇ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਦੇ ਮੰਚ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਕਾਫਲੇ ਬੰਨ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੋਨ ਧਾਰਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ

ਜੱਥਾ ਨੇ ਅਮਰਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ 'ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਨਗੇ ਸਾਹਾਂ' ਤੇ ਮਘਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ' ਕਵੀਸ਼ਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਲਖਵਿੰਦਰ ਸੁਧਾਰ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਕਨਵੀਨਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੰਚ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਿਲਾ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦੇ

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ 'ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਗਾਥਾ' ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਅਮਰ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਤਨ ਪਰਤੋ

ਸਨ, ਉਹ ਮਕਸਦ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਸੂਬਾ ਕਨਵੀਨਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨੀ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਧੱਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਗੰਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵੱਲ ਧੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਸ਼ਾਗੀਣ ਹੋ ਰਹੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਬਦਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲ ਸੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ

ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ, ਬੇਦਿਲੀ ਤੇ ਅਨਿਨਿਚਤਾ ਦੇ ਚੁੰਗਲ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਵਾਂ ਗਦਰ ਮਚਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੱਲੋਂ, ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੱਲੋਂ ਕੋਰੀਓਗਰਾਫੀ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੰਚ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਸਰਾਭੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੜਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਉਪਰੰਤ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂਗਪੁਰ, ਮੋਹੀ, ਘੁਮਾਣ, ਅੰਬੁਵਾਲ, ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭੇ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਏ, ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਗੁਰਦੀਪ ਬਾਸੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸਲਿਆ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਗਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਨਾ ਹੋਣ ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਖਪਤੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੀਤਾਂ-ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦੇਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਮੰਡੀ ਦੀ ਤੌਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਇਸ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਵਗਾ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤਮਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰੇ। ਉਸੇ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹਿੱਸੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਭਲਾਈ ਮੰਚ ਸਰਾਭਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਸਦਕਾ ਇੱਥੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ , ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ, ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਫਰੰਟ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ,ਪਲਸ ਮੰਚ, ਮੋਲਡਰ ਸਟੀਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਲਾਇਅਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ 10 ਨਵੰਬਰ

2012 ਨੂੰ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲਾ ਪਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਰਮਨਜੀਤ ਸੰਧੂ , ਪ੍ਰੋ; ਏ ਕੇ ਮਲੇਰੀ, ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ, ਕਸਤੂਰੀ ਲਾਲ, ਵਿਜੈ ਨਰਾਇਣ, ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜੀਰਖ ,ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਨੇਤ ਆਦਿ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ 16 ਨਵੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੱਚਰ ਅਖਾੜਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਲੀਲੂ ਨੇ ਇਸ ਅਖਾੜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਰਾਹੇ ਪਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਵੱਸ ਪੈ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਫਸਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਭਲਾਈ ਮੰਚ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇਵ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਮੰਚ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਡੀ.ਈ.ਐਫ. ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਲੱਚਰਤਾ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 2006 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਟੂਡੈਂਟ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ “ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਚ, ਲੁਧਿਆਣਾ” ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਕੇ 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਚੌਂਕ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਲੱਚਰਤਾ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਫੂਕ ਕੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰੈਲੀ, ਪੁਤਲਾ ਫੂਕਣ, ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਾਭਾ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੁਬਾਰਾ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲਾ ਪਾਰਕ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਾਭਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ

ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ‘ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੋਜ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੂਹ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 10 ਦਿਨ ਚੱਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੰਚ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਕੱਠ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰਸੀਆਂ ਮੌਕੇ ਲੱਚਰ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਚਰ ਅਖਾੜੇ

ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਮਾਰਗ ਕਰਨ, 16 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਬਦਲਵਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਲ ਵੱਧਦੇ ਹਰੇਕ ਕਦਮ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

CHERA IMMIGRATION CONSULTANCY SERVICES

Specializing in:

- Appeals
- Admissibility Hearings
- H&C Cases
- Super Visa / Affidavits/ Declarations
- PRRA Appeals
- Skilled Workers
- Sponsorships
- Citizenship Matters
- Refugee Claims
- Work/Study Permits

22
Years
of Service

Sardara Singh Chera

B.A., M.A.

Former Member (Commissioner) Of The
Immigration And Refugee Board Of Canada
Commissioner Of Oath
Regulated Canadian Immigration Consultant

Tel: 905-461-9885

sschera@rogers.com

WE PROVIDE ALL IMMIGRATION AND CITIZENSHIP SERVICES.

2355 Derry Rd. E. Unit # 35 Skyport Corporate Centre Mississauga, ON. L5S 1V6

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਕੈਲਗਰੀ ਵਿਚ ਔਰਤ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੜਕਦੀ ਘਾਟ ਹੁਣ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਵੂਮੈਨ ਕਲਚਰਲ ਐਂਡ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਬੱਝ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਣ ਮਾਨ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਹੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੇਠੇ ਸਲਾਨਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸਾਰੂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉਸਾਰਾਂਗੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਬਹਿਸ-ਵਿਚਾਰ, ਸੈਮੀਨਾਰ, ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ, ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਐਧ ਹਨ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਾਜ/ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਵੇਗੀ।

403-455-4220

Century 21 Green Realty Inc., Brokerage

Each office is independently owned and operated

Sohan Mann

Sales Representative

Dir. 416-564-1699

Off: 905-565-9565

Fax: 905-565-9522

Email: sohanmann@hotmail.com

151 Superior Blvd. Unit 19-21, Mississauga ON L5T 2L1

Buy Green, Build Green... Save Environment!!!

Certified General Accountant TAX & ACCOUNTING

Attends all Audits and Prepares Appeals

Sukhdev Singh, CGA

T: 905 793 0909

F: 905 450 2165

sukhdevss@excite.com

#10-2084 Steeles Ave. E.,

Brampton, ON, L6T 5A6

Georgetown Import Inc.

AUTO REPAIR

PARVINDER BRAR

Factory Trained Technician

MARK HANDY

Factory Trained Technician

"Open Your Hood To Experience"

48 Years Import Experience

354 Guelph Street, Georgetown, ON L7G 4B5 • georgetownimport@gmail.com

905-877-6900

HONDA ■ ACURA ■ TOYOTA ■ LEXUS ■ NISSAN ■ INFINITI ■ MAZDA ■ VOLKSWAGEN ■ HYUNDAI

ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਸ਼ਬਦ 'ਡਾਇਸਪੋਰਾ' ਚਾਹੇ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੀ ਇਕ ਕੌਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀਵਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਕਰ ਜਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੌਮ ਖੰਡਾ ਤੇ ਫਲਾ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ-ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਹਿੱਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉਪਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਬਰਾੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਕਾਨਫਰੰਸ "ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ : ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ" ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਨੇ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਇਹ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਹਰਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਾਤਲਾ ਨੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਘੀ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਮਾ ਵਿੱਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਾਬੀ

ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ

ਉਪਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਲੋਕ-ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਪਕੁਲਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

For advertisement and donations contact

HARBANS SINGH 416-817-7142

Email: ppapmg@gmail.com

Om Parkash Sharma 647-891-8500

Email : omjagraon@yahoo.com

Pro-People Arts Project Media Group

"Sarokaran Di Awaz" Newspaper

29 Mapleview Ave Brampton Ontario

Canada L6R 1M2

Email: ppapmg@gmail.com

Website: www.ppapmg.com

AVTAR SINGH KAMBOJ

Real Estate Representative

Dir: 416-319-9830

Email: akamboj@trebnet.com

Residential, Commercial & Investment

SUTTON-ROYAL REALTY BROKERAGE

INDEPENDENTLY OWNED AND OPERATED

45 Woodbine Downs Blvd., #3

Toronto, Ontario M9W 6N5

Bus: 416-748-7900 Fax: 416-674-1682

www.skydomeauto.ca

SKYDOME

GROUP OF COMPANIES

ਸਕਾਈਡੋਮ ਆਟੋ

ਵਲੋਂ

Best Wishes for Happy New Year

Daljit Singh Gaidhu

Head Office :

905.874.9878

E: skydome_auto@hotmail.com

ਸ਼ਰੂਤੀ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਬਨਾਮ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼

ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ

ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਰੂਤੀ ਘਰੇ ਪਰਤ ਆਈ ਹੈ। ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਕਿੰਨੀ ਠੰਢ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅਣਭੋਲ ਕੁੰਜ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਨਾਰੀ ਨਿਕੇਤਨ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਪਲ-ਪਲ ਲੰਘਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਲਈ ਸਚਮੁੱਚ ਡਾਢੀ ਡੂੰਘੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਭਲਾ ਇਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨਾ ਤੇ ਫਿਰ ਘਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨਾ ਲੱਗਦਾ ? 2001 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਮੁਫਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਯਦ ਦੀ ਧੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਜੇਹਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁੱਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਲੀਟੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਤੇ ਘਰੋਂ ਪਰਤ ਆਈ ਸੀ। ਮਹਿਬੂਬਾ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਸ਼ਰੂਤੀ। ਖੈਰ ਹੁਣ ਸ਼ਰੂਤੀ ਘਰ ਮੁੜ ਆਈ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਤਕਲੀਫ ਭਰਿਆ ਭਵਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਧੀ ਦਾ ਨਜਾਇਜ਼ ਭਾਰ ਗਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਤ ਹੰਢਾਉਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਤਕਲੀਫਦੇਹ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੁੱਝ ਗੱਲਾਂ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਚੇਤੰਨ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਚ 2 ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜੇ ਗਏ (24 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 24 ਨਵੰਬਰ) ਇਸ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇੱਕੋ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੋਟ ਅਧਾਰ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਰਾਜ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ, ਲੋਕ ਲੁਭਾਉਣੇ ਨਾਅਰੇ, ਫੋਕੇ ਵਾਅਦੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਉਸ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਿਹੇ ਗੁੰਡੇ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ

ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਕਦਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਕੀਰੀ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਚੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀਚੋਟੀ ਦਾ ਜੋਰ ਲਾਇਆ ਪਰ ਚਲਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਜਾਨਦਾਰ ਢੋਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆ ਮਜਬੂਤ ਕੰਨਾ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਤਰੇ ਵਾਚ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਅਗਵਾ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀ ਸੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਠੰਡਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ 'ਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਧੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ (ਬਰਨਾਲਾ) ਦੀ 1997 ਦੀ ਬੱਚੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਜੰਡੇ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰ ਕੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਧੀਆਂ ਜੰਮਣੀਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ? ਕੀ ਜੇ ਧੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਡੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲੈਣ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਣ? ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਭਰੂਣ ਰੱਤਿਆ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੀ ਮੱਤਲਬ ਹੈ? ਕੀ ਇਨਸਾਫ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਧੱਕੇ ਖਾਣੇ ਪੈਣਗੇ? ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੁਣ ਸ਼ਰੂਤੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਵਾਲ? ਸ਼ਰੂਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁੰਡਾਗਰੋਹ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ? ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਲਣਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਵਾਲ? ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾ ਕ੍ਰਮ ਚ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ? ਇਹਨਾਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਆਮ ਆਦਮੀ ਬੇਵੱਸ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੋਰਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਵੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੀ ਔਰਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ?

ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਨਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜੰਗੀਰੂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੜਾਂ 'ਚ ਫਸੀ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਜਦੋਂ ਟੀ. ਵੀ. ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਦਬਾਉਂਦਾ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਦਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤ ਇੱਕ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ, ਭੋਗਣ ਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਤੱਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਨੰਗੇ, ਅੱਧ ਨੰਗੇ ਵਲਵਲੇਵੇਂ ਖਾਂਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਮਾਂ, ਧੀ, ਭੈਣ ਦਾ ਸੰਬੋਧਨ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਧੀ ਜਦੋਂ ਸੜਕ ਤੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਬੱਸ ਜਾਂ ਰੇਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਲਚਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਜਾਂ ਵੜਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਜਗੀਰੂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੰਨਦੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਰੋਕਦੇ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਖਪਤ ਕਲਚਰ ਨੇ ਹਰ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ, ਮਾਨਣ, ਹੰਢਾਉਣ ਤੇ ਡਿਸਪੋਜ ਆਫ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਜੋ ਕਲਚਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਾਤਨ ਕਲਚਰ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਰਥ ਗਵਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦਾ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਧੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਕਾਰਨ ਕੰਗਰੋੜ ਆਕੜੀ ਰਹਿਦੀ ਹੈ। ਧੀ, ਭੈਣ ਕਾਲਜੇ, ਸਕੂਲ ਲੇਟ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੱਗ ਸੁੰਨਾ ਈ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ, ਟਿਚਰਾਂ ਕੇ ਯਾਰ

ਨਾਲ ਨਿਕਲਗੀ ਹੋਣੀ ਐ ਸ਼ਰੂਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ “ਇਹ ਅਗਵਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਕਾਂਡ ਹੈ” ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ। ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਦੋਂ ਮਾਪੇ ਥਾਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਗੁੰਡੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਬੁਰਫਾਗਰਦੀ ਕਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋੜ, ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ, ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਸ਼ਰੂਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤਿਅੰਤ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਛਾਪ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਸੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਹਿਯਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਡੂੰਘੇ ਚਿੰਤਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਵੇਗ ਨੂੰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜਨ ਤੇ ਸਿਰ ਤੋੜ ਯਤਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੀਮੁੱਚੀ ਜੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਰ ਨਾ ਜੋੜਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰੂਤੀ ਵੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਵਾਂਗ ਮਾਰ ਖਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੇਬਸੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਥਿਕ ਮੋੜ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਲ ਯਤਨ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਇਸ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ਰੂਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰੂਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਰਾਇਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬੋਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2011 'ਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ 24,206 ਕੇਸ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਣਿਆਂ 'ਚ ਦਰਜ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਾਲ 1971 'ਚ ਸਿਰਫ 2407 ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਾਧਾ 40 ਸਾਲਾਂ 'ਚ 873 ਫੀਸਦੀ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਗਣੇ ਕੇਸ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਡਰ ਜਾਂ ਇੱਜ਼ਤ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਦਰਜ ਨਾ ਕਰਵਾਏ ਹੋਣ। 1973 'ਚ ਦਰਜ ਹੋਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਦਰ 44.28 ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਘੱਟ ਕੇ 26.56 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। 69 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਡਰ ਅਤੇ ਸਰਮਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਇਕੱਲੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ 3406 ਕੇਸ ਸੰਨ 2011 'ਚ

ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 1262 ਮਾਮਲੇ ਨਬਾਲਗ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 19 ਬੱਚੀਆਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਅਗਵਾ ਦੇ ਇੱਕ ਲੱਖ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਕੇਸ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ 5724 ਕੇਸ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ। 10, 10 /15,15 ਸਾਲ ਇਨਸਾਫ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਕੈਬਿਨਾਂ ਤੇ ਕੋਰਟ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਰੁਲਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੈਸਾ 'ਰਾਜੀਨਾਵਾਂ' ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁੰਮਸੁੰਮ ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਸਿਸਕਣ ਤੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰੂਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਪੁੱਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਛਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਿਹੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ, ਦੌਲਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੀਪ ਜਿਹੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੇ ਬੱਪੜਾਂ ਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾ ਦਾ, ਟੈਕੀਆਂ ਤੇ ਚੜ ਕੇ ਫੌਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਫ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼, ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਹ 1997 ਦੇ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕਾਂਡ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਰੂਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਲ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹੈ ਕਿ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮਹਿਜ ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਹਿਜ ਵੋਟ ਬਣਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ, ਇਸ ਕੁਪ੍ਰਾਸ਼ਨ ਲਈ ਚੋਟ ਬਣਨਾ ਹੈ।

ਪੂੰਜੀਵਾਦ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸਮਲਾ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਤਰਪੁਰਾ

ਸਮੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੱਤਰਪੁਰਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਦੀ ਰਗ-ਰਗ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਬੁਰਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਖਾਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਸੈਨਿਕ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸੈਨਿਕ ਦਲ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਅੱਡੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਟਰਾਂਸਪੈਰੈਂਸੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਸਾਲ 2005 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਥਿਤ ਪਿਊ ਸੈਂਟਰ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ 13 ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਮੁਤਾਬਕ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕਰੀਬ 60 ਫ਼ੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਆ ਪੱਧਰੀ 2009 ਦੀ ਇੱਕ ਪੜਤਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਬਾਈਲੈਂਡ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਜਪਾਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਤਾਇਵਾਨ, ਚੀਨ, ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵੱਧ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਖੁਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ 1947 ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਬਣੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਅੰਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

1948 ਦੇ ਜੀਪ ਘੁਟਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਡਨ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ.ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਰਮ ਤੋਂ ਜੀਪਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਸੌਦਾ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਘੁਟਾਲਾ 80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ 30 ਸਤੰਬਰ 1955 ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ 1956 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੁੀ ਕੈਰੋਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਪਰ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਆਰ.ਦਾਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਤੋਂ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ 21 ਜੂਨ 1964 ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਸੰਨ 1971 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕਈ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬੜਾ ਸਿਆਸੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ 1974 ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਖੜੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 1977 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਬਚ ਸਕੇ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਉੱਪਰ ਬੇਫ਼ੋਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਚੋਂ 65 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 1989 ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾ 'ਚੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਲ 1991 ਦੀਆਂ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਨ 1992 ਦਾ 5000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਘੁਟਾਲਾ, 1994 ਦਾ ਚੀਨੀ ਘੁਟਾਲਾ, 1996 ਚਾਰਾ ਘੁਟਾਲਾ, 2001 ਦਾ 1.15 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਟਾਕ ਮਾਰਕੀਟ ਘੁਟਾਲਾ, 2008 ਦਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਸਤਿਅਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਘੁਟਾਲਾ, ਖਣਨ ਘੁਟਾਲਾ, 2009 ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਮਕਾਨ ਘੁਟਾਲਾ, ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਦਾ 2009 ਦਾ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ, 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦਾ 1.76 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੇ 1.86 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਖੁਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ

ਹੋਇਆ ਯੂ.ਪੀ.ਏ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜਵਾਈ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੋਟੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਬੀਤੇ 21 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ 20.23 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਦਾਮਨ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਦਰ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਆਗੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਨਤਾ ਮੂਹਰੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ 'ਮੈਂ ਵੀ ਚੋਰ ਤੂੰ ਵੀ ਚੋਰ' ਦੱਸ ਕੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਹ ਲੀਡਰ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਖ਼ਰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਬਚਾਉਣਾ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਸੌਦਾ ਨਹੀਂ।

ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਗੱਠਜੋੜ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਆਪ ਤੈਅ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਗਲੋਬਲ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ (ਜੀ.ਐਫ. ਆਈ) ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਸੋਦਿਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਲੁਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪੀ.ਚਿੰਦਬਰਮ 2004 ਵਿੱਚ ਯੂ.ਪੀ.ਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਦਾਂਤਾ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਨੂੰ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਸਲਾਨਾ ਪੈਕਜ਼ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿੰਦਬਰਮ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਟਰਲਾਈਟ ਆਪਿਟੀਕਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਲਿਮਿਟਡ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ ਦੇ ਕੋਰਬਾਂ

ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਭਿਆਨਕ ਖਾਣ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬਾਬਤ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਿਲਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ, ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਸੁਬਰਤ ਰਾਏ, ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਫੀਆ ਪੈਂਟੀ ਚੱਢਾ, ਜੇ.ਪੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮਨੋਜ ਗੌਰ, ਬਜਾਜ ਸਮੂਹ ਦੇ ਕੁਸਾਗਰ ਬਜਾਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ ਦੇ ਦਾਦਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਸਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੁਲਾਇਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਸਪ੍ਰੋਸ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ ਨੂੰ ਯਮੁਨਾ ਐਕਸਪ੍ਰੋਸ-ਵੇ ਦਾ 35 ਸਾਲ ਤਕ ਟੋਲ ਵਸੂਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ 90 ਸਾਲਾਂ ਤਕ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੌਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇਵ ਕਰ ਨੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਸੋਦਿਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੈਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਰ-ਫੇਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ 68 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ 1991 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 9.1 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 16.4 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ 2002 ਤੋਂ 2006 ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 16 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਰਗੜਾ ਲੱਗਿਆ। ਬੀਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਵਿੱਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਰਿਵੀਊ ਪੇਪਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ 12,740 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਕ ਸਹੀ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਯੂਲੀਅਨ ਅਸਾਂਜ

ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਧਨ 82,949 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਸਵਿੱਸ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਐਫ.ਡੀ.ਐਫ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਐਂਡ ਟੈਕਸ ਮੈਟਰਜ਼-2012 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ 13ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਖੋਜੀ ਸੰਸਥਾ 'ਟੈਕਸ ਜਸਟਿਸ ਨੈੱਟਵਰਕ' ਅਤੇ ਕੰਸਲਟੇਂਸੀ ਫਰਮ 'ਮਕੈਂਜੀ' ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ 11612.99 ਖਰਬ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਛੁਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੇਮਸ ਹੈਨਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪੂੰਜੀ ਛੁਪਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੂੰਜੀ ਸੀਮਤ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਪਗ 100 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਕੇਵਲ 92 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਮਾਤਰ 0.001 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਬਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਬਨਾਮ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਬਲਕਿ ਖੁਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਖੜੀ ਕਰੇ ॥

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਮੇਰੇ ਜਮਾਤੀ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹਦਾ ਸ਼ੁੱਧ-ਸਾਂਦ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਉਹਨੇ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਂ, ਜਮਾਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਾ ਲੈ ਲੈਣਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਸ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਹ ਮੇਰਾ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੀ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਸਾਡੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਸਰੀਏ ਸਨ ਤੇ ਉਤਲੇ ਅੱਧ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਤੇ ਸਰੀਏ ਟੱਪ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਭੱਜਣ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕਸੁਰ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ, ਖਿੜਕੀਏ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾ ਨੀ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਣਾ!

ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਸਕੂਲ ਆਉਂਦਾ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਖਦੇ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੇਲੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਘਰ ਦੇ ਘਿਉ ਦੀ ਪੀਪੀ ਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੋਰੀ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨੇ ਚੌਥੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤਾਏ ਨੇ ਜੁੱਤੀ ਫੜ ਲਈ, ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਬੋਰੀ ਤੇ ਪੀਪੀ ਦੇ ਕੇ ਆਇਆਂ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ! ਹਰ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹੇ, ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੋ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਜਦੋਂ ਗਿਣਤੀ ਸਤਾਰਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਏ ਨੇ ਜੁੱਤੀ ਸਿੱਟ ਕੇ ਖੜਕ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਪੁੱਤ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੈਂ! ਤੇਰਾ ਦਾਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦਾ, ਮੈਂ ਆਬਦੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਇਉਂ ਹੀ ਅੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਖਰ ਉਹ ਜੁੱਤੀ ਸਿੱਟ

ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦਾ। ਜਾਹ ਪੁੱਤਰਾ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਛੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾ!”

ਫ਼ੋਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਬਾਪੂ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਓਦੋਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਪਹੁੰਚਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਕੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂ। ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਮਰੇ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਹੁਣ ਜਨਮ-ਦਿਨ? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਦੋਂ ਹੈ ਤਾਏ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਿਨ? ਖੜਕ ਹੱਸਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਉਹ ਕਦੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਐ, ਉਹ ਤਿੱਖੀ ਗਰਮੀ ਜਾਂ ਕੱਕਰ ਠੰਢ ਵਿਚ ਜੰਮਣਾ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਦਿਨ ਤੈਨੂੰ ਸੂਤ ਰਹੂ, ਆਪਾਂ ਬਾਪੂ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਿਨ ਆਖ ਦੇਵਾਂਗੇ।”

ਤਾਏ ਦੇ ਕੌਤਕੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭੂ! ਫੇਰ ਸੋਚਿਆ, ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਏ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬਚੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬੋਲ ਦਿਆਂਗੇ। ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਹਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਕਰਨ। ਅਰਬੀ-ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਹ ਟੈਕਸ ਭਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੱਫਣ ਵੀ ਤੋਸਾਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਆਖਣ, ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਪਿਉ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸੀ! ਉਹਦੇ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਮੋਹਰ ਕਢਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਪਹਿਲੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁਣ ਲੱਗੇ। ਅਸਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਰਾਜਾ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਈ। ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਰਦਾ ਵੀ ਹੁਣ ਖੱਫਣ ਖੁਰਾ ਕੇ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੋਹਰ ਕਢਵਾ ਕੇ ਅਲਫ਼ ਨੰਗਾ ਤੇ ਸੁੱਧਾ ਨੰਗਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹਨੇ ਮੁਰਦਾ ਕਬਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਅੱਧਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦੱਬਣ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਅੱਧਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤਰਾਹੀ ਤਰਾਹੀ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਰਾਜੇ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਗਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਸ ਚੌਥੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਸਾਊਪੁਣਾ ਇਥੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਤਾਏ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਪਿਆ ਪਿਆ ਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਡਾਂਗ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਧਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਓ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾਈਂ, ਮਾਰਨਖੁੰਡਾ ਝੋਟਾ ਰਾਹ ਘੇਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਰੁਕ ਗਏ। ਝੋਟਾ ਕਹਿਰੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਪੂਰੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤਾਏ

ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ। ਅੱਗੋਂ ਤਾਏ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸੰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਡਾਂਗ ਉਹਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਾਲੇ ਜੜ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਟੁੱਟੇ ਕਹਿਰ ਨਾਲ ਭੱਜਦਿਆਂ ਤੇ ਬੱਦਲਿਆ ਝੋਟਾ ਪੁੱਠਾ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਭੱਜ ਤੁਰਿਆ। ਤਾਏ ਦੀ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਝੋਟਾ-ਕੁੱਟ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਾਏ ਨੇ ਕੰਮ ਦਾ ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੂਰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ! ਠਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰੂੜੀ-ਮਾਰਕਾ ਦਾਰੂ ਕੱਢਦਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਘੋੜੀ ਉੱਤੇ ਫ਼ੀਮ ਦੀ ਬੋਰੀ ਲੱਦ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਦਿਲ ਦਾ ਉਹ ਹੀਰਾ ਸੀ, ਦੋਸਤੀ ਸਭ ਨਾਲ, ਵੈਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੀ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਭਗੋੜੇ ਡਾਕੂ-ਬਦਮਾਸ਼ ਦਾਰੂ ਪੀਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਪੁਲਸੀਏ। ਦੋਵਾਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਮਾਸ ਦੇ ਛੰਨੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਤਾਇਆ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੋਅ ਤੱਕ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕੈਦ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਚੱਕੀ ਪੀਹਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਾਏ ਨੇ ਉਤਲਾ ਪੁੜ ਹੇਠਲੇ ਉੱਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਭੰਨ ਦਿੱਤੇ। ਨਵੀਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਲੀ। ਛੁੱਟਣ ਵਿਚ ਕੁਛ ਹੀ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਏ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਆਏ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਮੌਰਾਂ ਵਿਚ ਖਰਪਾੜ ਮਾਰੀ। ਕੈਦ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਧ ਗਈ ਪਰ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਏ ਦੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਗਈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤਾਇਆ ਬੱਸ ਇਕ ਵਾਰ, ਤਾਈ ਮਰੀ ਤੋਂ, ਨਿੰਮੋੜੁਣਾ ਹੋਇਆ। ਫੁੱਲ ਪਾਉਣ ਹਰਦੁਆਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰੋਂਦੀ ਇਕ ਬੇਸਹਾਰਾ ਤੀਵੀਂ ਤਾਏ ਦੇ ਨਰਮ ਦਿਲ ਤੋਂ ਝੱਲੀ ਨਾ ਗਈ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਬਾਹਰ ਤੇਰੀ ਨਵੀਂ ਬੇਬੇ ਜੀ ਖੜ੍ਹੀ ਐ, ਜਾਹ ਪੁੱਤ ਉਹਨੂੰ ਪੂਰੇ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਬਖੇੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਇਆ ਬਿਚਾਰਾ ਉਹਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ

ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਯਾਰ, ਮੁਕੰਦੇ ਛੜੇ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਵੱਟੇ ਵਿਚ ਸੱਜਰ ਸੁਈ ਮੱਝ ਲੈ ਆਇਆ।

ਤਾਏ ਦਾ ਨੇਕਨਾਮ ਜੀਵਨ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਗਿਆ, “ਛੋਟੇ ਵੀਰ, ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮਨਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਤਾਏ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਿਨੜ ?” ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਕੱਟ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਗੱਲ ਇਹ ਐ, ਵੱਡੇ ਭਾਈ, ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਾਸਤੇ ਦਸ ਲੱਖ, ਮਿਡਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀਹ ਲੱਖ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਾਸਤੇ ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਾਸਤੇ ਪਚੱਤਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿਉ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਵਾਉ। ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਜਾਊ। ਬੱਸ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਉੱਤੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਐ!”

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪਰ ਯਾਰ ਖੜਕ, ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਕੋਈ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਇਉਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਐ ਜਿਵੇਂ ਪੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ!” ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਹੱਸਿਆ, “ਬਾਪੂ ਏਨਾਂ ਕੁਛ ਦੇ ਗਿਆ ਐ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ ਘਟਣਾ ਨਹੀਂ। ਤੇਰੇ ਯਾਦ ਐ, ਬਾਪੂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟੀ ਜ਼ਮੀਨ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਦੱਬ ਕੇ ਆਬਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ? ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਹਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜਿਉਂ ਸੜਕ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਫ਼ੈਕਟਰੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਪਤਾ ਐ, ਆਪਣੀ ਓਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਦਿੰਦੇ ਐ? ਕਿੱਲੇ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ! ਅੱਧਾ ਕਿੱਲਾ ਵੇਚ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਮੋਟਾ ਮੋਟਾ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਫੱਟਾ ਲਾਵਾਂਗੇ—ਸਮਾਜ-ਸੇਵਕ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ। ਵੱਡੇ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦਾ ਐ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਐ। ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬਾਪੂ ਬਾਰੇ ਵਧੀਆ ਵਧੀਆ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਹਦਾ ਖੂਬ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਬਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮਲੂਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਦਾ ਚੈੱਕ ਦੇ ਕੇ ਫੱਟੇ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਵਾਈਂ!”

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੂਖਮ ਸੋਚ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਮਾਇਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਕਾਹਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੰਗਾ-ਮਈਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕੇ “ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਝੋਟਾ-ਕੁੱਟ” ਦੇ ਖਦਿਆਂ ਦੇ ਖਦਿਆਂ “ਸਮਾਜ-ਸੇਵਕ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ” ਬਣ ਬਣ ਨਿਕਲਣੇ ਸਨ!

ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੁਲਾਈ 2011 ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਲੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਵੀ ਪਿਛਲਾ ਸਾਲ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਪੀ-ਐੱਚ.ਡੀ. ਵੀ ਹਨ, ਇਕਗਾਰੀ ਹੋਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਲੂਕਾ ਅਤੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਲਹਿਰਾ ਪੂਰਕੋਟ ਵੱਲ ਵਗੀਰਾਂ ਘੱਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ-ਪਾਣੀ ਵਰਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦਾਲੇ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਤੇ ਚਾਹ-ਦੁੱਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਪਕਾ-ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆਏ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ-ਅਧਿਆਪਕ ਹਿੱਕਾਂ ਪਿੱਟਦੇ ਹਨ, ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟੈਂਕੀਆਂ ਤੇ ਟਾਵਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਤਲੀ ਵਿਉਂਤ ਹੀ ਇਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ, ਕਬੀਰ ਚੇਅਰ, ਰਵਿਦਾਸ ਚੇਅਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, “ਵੱਤਾ ਸਿੰਘ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ”, “ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ”, ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ। ਏਕ ਪੰਥ, ਦੋ ਕਾਜ! ਨਾਲੇ ਪੁੰਨ, ਨਾਲੇ ਫ਼ਲੀਆਂ!

ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੀ ਗਾਥਾ ਆਪ ਖਿਆਨਦਾ ਹੈ

ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗਯੋ

ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ

ਇਤਿਹਾਸ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮਿਲਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲੇਖਣੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚੁੱਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਦੀ ਲਿਖਤ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਬੁਰਫ਼ਿਆਂ ਹੱਥ ਬਰਫੇ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਹੱਥ ਆਏ ਬਰਫੇ, ਬੁਰਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਰੰਘੜਾਂ ਦਾ ਵਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਾਕ ਜਾਂ ਪਲੀਤ ਹੱਥ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿੱਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਬਰਫੇ, ਬਰਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਹਲੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਹੱਥ ਆਈਆਂ ਬਰਫ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਰਜ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ:

ਰਾਕਸ਼ ਆਏ ਰੋਹਲੇ ਖੇਤਿ ਭਿੜਨ ਕੇ ਚਾਇ ਲਸਕਨਿ ਤੇਗਾ ਬਰਫ਼ੀਆਂ ਸੂਚਜ ਨਦਰਿ ਨਾ ਪਾਇ। ਦੁਰਗਾ ਹੱਥ ਆਈ ਬਰਫ਼ੀ ਅਤੇ ਤੇਗ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ:

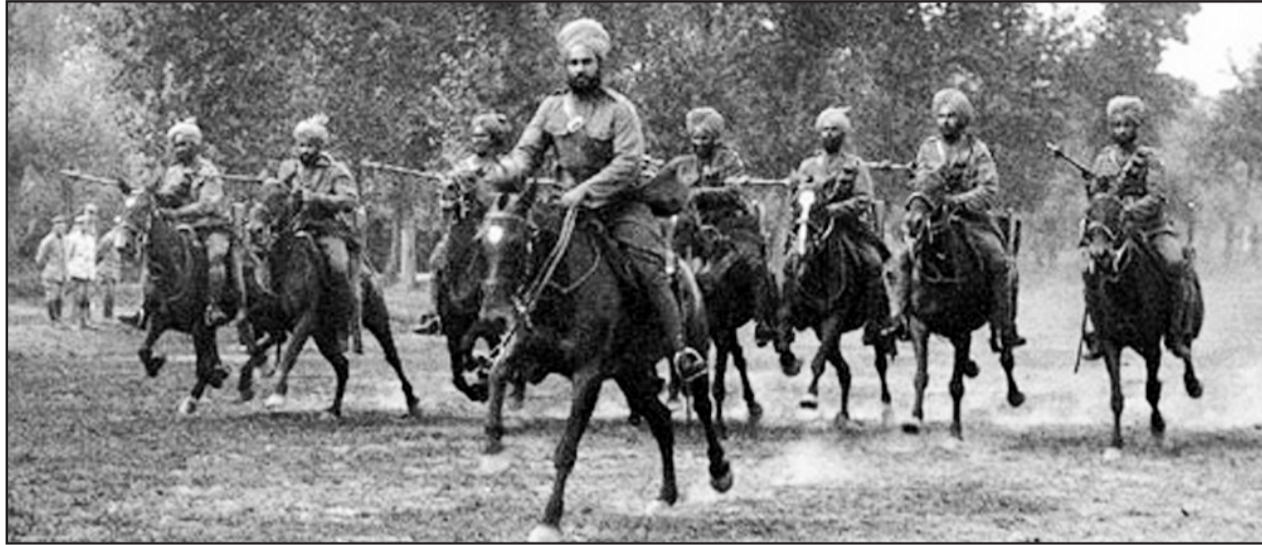
ਬਰਫ਼ੀ ਬੁੰਬਲਿਆਈ ਸੂਰੇ ਸੰਘਰੇ ਦੇਵੀ ਆਪ ਚਲਾਈਆ ਤਕਿ ਤਕਿ ਦਾਨਵੀ ਲੋਹੂ ਨਾਲ ਡੁਬਾਈਆ ਤੇਗਾ ਨੰਗੀਆਂ।

(ਭਾਵ, ਫੁੰਮਣਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਰਫ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਮੇ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੇਵੀ ਨੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਮਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਨੰਗੀਆਂ ਤੇਗਾਂ ਨੂੰ ਧੋਇਆ।)

ਵਿਰਸੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਸਪਸ਼ਟ

ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਬਰਫ਼ੀ ਲਿੱਬੜਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਇਹ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਸਾਡਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਵਿਰਸਾ। ਕਿਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬਰਫ਼ੀ ਨੂੰ ਫੁੰਮਣ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਰਫ਼ੀ ਦੇ ਸਦਉਪਯੋਗ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਉਦਾਹਰਨ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਕਲਾ 'ਚੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 1700 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਲੋਹ-ਦੁਆਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮਦ ਨਾਲ ਮਸਤਾਏ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਥੀ ਜਿਉਂ ਹੀ ਦੁਆਰ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਦਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਰਫ਼ਾ ਮਾਰਿਆ। ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖਾ ਕੇ ਹਾਥੀ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਰੌਂਦਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਰਾਮ ਰਾਜਪੂਤ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਨ 1699 ਵਿੱਚ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ।

ਵਿਰਸੇ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਿਆਸਤ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਧਦੀ-ਫੁੱਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਔੜੜੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਰਫੇ, ਮਸਤਾਏ ਹਾਥੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬਰਫੇ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਰੌਂਦਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਸਬੇ ਛੇਹਰਟਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ 'ਅਕਾਲ' ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਕਾਲ ਅਥਵਾ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਅਤੇ 'ਧਰਮ ਸਰਮ' ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹਿੱਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਸਥਾ ਵਾਲੇ ਯੋਧੇ, ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਰਾਜਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾ ਵੱਲੋਂ

ਹੁੰਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੂਝ ਮਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਮਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ 'ਅਹਿੰਸਾ' ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਸਤਰ-ਅਸਤਰ ਉਹ ਬੱਸ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੁੱਕਦਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸਦਾ ਜ਼ੁਲਮ, ਜਬਰ ਅਤੇ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖੀ। 'ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ' ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ:

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ। ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ।

'ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ' ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਫ਼ਤਿਹ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ। ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸ਼ੋਅਰ ਅਣਖ, ਸਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਣਖੀਲੀ ਬਾਣੀ ਸਦਕਾ ਭਾਰਤੀ ਕਿਰਤੀ-ਕਿਸਾਨ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉੱਠ ਖੜੋਤੇ ਅਤੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਪਿੱਛੇ ਢਾਈ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਂਝੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਡੰਬਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਏ ਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਰਚਿਤ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰੰਗੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦੇ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਹੂਕ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਮਹੰਤਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ। ਉਹ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲ-ਅਸਬਾਬ ਅਤੇ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ ਵਰੁਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਡਾਹ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਰਹੱਦੀ ਕਸਬੇ, ਛੇਹਰਟਾ

ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਹਰਫ਼ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਰਤੀ ਵੇਲੇ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਝਿਜਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ 'ਸਕੱਤਰ' ਜਾਂ 'ਉਪ-ਪ੍ਰਧਾਨ' ਵਾਲਾ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ, ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ 'ਪਤਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਹੁਣ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਪੱਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅਤਿ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਵੀ ਕਠੋਰ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵੈਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸ਼ਰਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਰੰਘੜਪੁਣੇ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਮ-ਸ਼ਰਮ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਿਆ ਹੋਵੇ:

ਸਰਮ ਧਰਮ ਕਾ ਡੇਰਾ ਦੂਰਿ ਨਾਨਕ ਕੂੜੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਕਾਰਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਰਾਣੇ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਵੇਖੋ ਕਿ ਰਾਣਾ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਘਰੋਂ ਅਸਲਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗਜ਼ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਡਿੱਗਿਆ ਮਨੋਬਲ ਤੇ ਰੋਸ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਵੱਲ ਕੈਰੀ ਅਤੇ ਮੈਲੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦਾ ਗੀਆ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਦੋਂ ਤਕ ਅਧੂਰਾ ਜਾਪੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤਦ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਧੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨ ਵਿਖਾਈ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਚਿਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਝੁਰੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਰੋਬਿਨਜੀਤ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਰਦੀ ਪਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ। ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ,

ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗਯੋ ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਯੋ

ਵਰਦੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਬਿਨਜੀਤ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਰਦੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਪੱਟੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

ਕਤਲ ਬਣਿਆ ਚੀਸ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗੱਲ ਤੁਰੇਗੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਰਿਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਤਰਾਸਦੀ

ਪੰਜਾਬ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਚਿਹਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਣਖ ਅਤੇ ਗੌਰਤ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਤਪੁਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਦੇ ਗੌਰਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਹਾਅ ਹੁਣ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਓ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਛਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧੀ ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤਾਂ ਰੁਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰਾਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਰਾਸਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਨ ਸਮੂਹ ਇਕ ਤਰਾਸਦਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਹਿਤ, ਸੰਗੀਤ, ਕਲਾਵਾਂ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਦਲਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਂਦਿਆਂ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਸ਼ਰੂਤੀ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਨੀਵੀਂ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਉ-ਖਿਚੜੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਲਾਵਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਛਤਰੀ ਹੇਠ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾੜੇ ਅਨਸਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨਰਮੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੌਂਸ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਡੱਡੂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਮਾਜੀ ਅਨਸਰ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਵਿੰਗ ਅਪਰਾਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਨਾਖ਼ਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਣਖ ਖ਼ਾਤਰ ਹੋਏ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ

ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਕਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆਚਿੰਨ੍ਹ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਮਾਜ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ੈਲੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਧਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਤੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤਰਾਸਦਿਕ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੋਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਲੋਕ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਘਟਨਾ ਉਪਰ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ

ਉਸ ਨਾਲ ਅਸਲ ਸਰੋਕਾਰ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵਹਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਕ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੱਤਾ 'ਚ ਸੀ ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੋਤੀਆ ਕਾਂਡ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਇੰਨਾ ਜਾਲਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਬੀਤੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕਾਂਡ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸ਼ਰੂਤੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਘਟਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਮਾਜ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ 'ਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਵੀ ਇੱਜ਼ਤ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤਕ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ

ਆਪਣਾ ਦਾਮਨ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾਉਂਦੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾੜੇ ਅਨਸਰਾਂ 'ਤੇ ਨਕੇਲ ਕੱਸਣ ਲਈ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਦਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਘਟਨਾ ਚਾਹੇ ਉਹ ਛੋਟੀ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹੇ ਵੱਡੀ ਉਸ ਉਪਰ ਇਸ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਰਾਣੇ ਵਰਗੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਜਿਹੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਅਤੇ ਗੌਰਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਨਦਾਰ
ਵਿਗਸਤ

ਟਰਾਂਟੋ 'ਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਉੱਕਾਰਪ੍ਰੀਤ

ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 1913 'ਚ ਹੋਈ ਸਥਾਪਨਾ ਨੇ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦਕ ਘੋਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨਿਆ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ, ਆਨ-ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਿਆਉਣ ਵੱਲ ਸੋਧਿਤ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਜਿਹਨਾਂ 'ਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ ਨੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦਕ ਘੋਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੰਨਿਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਣੇ ਲਹੂ-ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਸੂਰਬੀਰ ਲੋਕ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸ ਰਹਿਨੁਮਾ ਹਨ ਉਥੇ ਅੱਜ ਅਣ-ਵੰਡੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਵੀ। ਅਜਿਹੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ

ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਰੋਸ਼ਨ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪੁੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਟਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕ-ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਵਲੋਂ 2013 'ਚ ਅਪਣੇ ਇਸ ਲਾਸਾਨੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 12-13 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਯੌਰਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਦਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ 29 ਜੂਨ ਤੋਂ 1 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਗਦਰ ਮਾਰਚ, ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ, ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ, ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਲਾ ਅਤੇ ਲੇਖਣੀ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭਾਂ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕੈਲੰਡਰ 2013 ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਗਦਰੀ ਸਾਹਿਤ, ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਪੈਂਫਲਿਟ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਛਾਪਿਆ ਅਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਟਰਾਂਟੋ-2013 ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਓ! ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ 2013 'ਚ ਅਪਣੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗਦਰੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਰੋਸ਼ਨ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੰਦਰਭਾਂ 'ਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਰੋਲ ਸਿਰਜੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਆਪ ਵਾਰਿਸ ਬਣਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਹੀ ਸਹੀ ਪੈਗਾਮ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਸੀ।

ਸਕੱਤਰ,

ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਟਰਾਂਟੋ-2013

ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲਗਰੀ ਵਲੋਂ 2 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਕੋਸੋ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬੁਢਾਪਾ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਮਰ 65 ਸਾਲ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 65 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਐਨਕਾਂ ਆਦਿ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਰਿਜ਼, ਸਟੋਵ ਅਤੇ ਲਾਉਂਡਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹੀ ਹੋਕ ਸਿਰਫ ਐਲਬਰਟਾ ਵਿਚ

ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਹੂਲਤਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਖਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਔਸਤ ਉਮਰ ਵਧਣ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 75 ਸਾਲ ਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਗਪਗ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੇ 35-40 ਸਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਐਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ 'ਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਬੁਢਾਪੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਠ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਿਮੀਗਰੈਂਟਸ ਆਫ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਸੋਤਮ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 2012 ਦੇ ਅਲਬਰਟਾ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4,25,000 ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲਗਭਗ 54% ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ

ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 2010 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 58,900 ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬੱਸ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2006 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 71% ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 19% ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 7% ਲੋਜਿੰਜ, ਸਬਸਿਡਾਈਜ਼ਡ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 3% ਕੋਅਰ ਹੋਮਜ਼ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਘਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਨ ਮਾਨ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਦਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਪ੍ਰਿੰ. ਕੇ. ਡੀ. ਕੌਂਸਲ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਜੀਤਇੰਦਰਪਾਲ ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

The Ghadar Movement: A Living History

It has been 100 years since the Ghadar Movement was formed by emigrant Punjabis and other Indian nationals in San Francisco in 1913. The Ghadar Movement ranks alongside other revolutionary movements of the early 20th century. In common with revolutionary movements in Latin America, Asia, Africa, and the Black Liberation movements of North America, the Ghadar Movement opposed imperialist powers, colonialism, and strived to develop working class internationalism.

This conference is called to remember the Ghadar Movement, its historical development, and to analyze its contemporary relevance to the revolutionary struggle of the people of the Indian subcontinent. The conference will examine the Ghadar struggle as a journey from the 20th century, "a century of revolutions", to its role in laying the foundation stones for the revolutions of the 21st century. These revolutions are crystallizing in response to the imperialist occupations of Afghanistan, Iraq, Libya, Haiti, the air attacks on Pakistan and the possibility of NATO attacks on Iran and Syria. The economic meltdown of the European Union (EU) and North America resulting in mass unrest are adding to the cause of revolution. They are taking shape in the form of the Arab Spring, the ongoing revolutions in Venezuela, Nepal, and the emerging people's struggles in India.

Behind these advances is the tremendous energy of social movements linked to struggles of gender, feminism, environment, minorities, caste, racism, peace, human rights and collective peoples' rights. These social movements have the ability to simultaneously challenge and strengthen future revolutions. This conference is interested in engaging with the changing nature of revolutions and revolutionary struggles in 21st century, their relationship to the Ghadar movement, and above all the emancipatory value which can be attached to these struggles.

The conference encourages submissions for the following panel themes

- 1- Ghadar Movement: A historical perspective. Papers are invited that explore, detail and analyze the Ghadar Movement, its formation, its history and legacy. This conference will be particularly interested in papers that detail the post-partition history of struggles in India, Pakistan, and Bangladesh, and how those struggles relate to the aspirations of the founders of the Ghadar Movement.
- 2- Ghadar Movement: A living history. Papers are invited on a wide range of topics including left politics, social movements addressing issues like gender, feminism, environment, minorities, caste, racism, and human rights and peoples' rights in South Asia.
- 3- Ghadar Movement: Diaspora politics. The contemporary politics of the emigrant working class in tradition or as a departure from Ghadar Movement is to be analyzed, with emphasis on the role of nationalism, transnationalism, and the cross-cutting and fragmented struggles of new generations.
- 4- Ghadar Movement: Future revolution. Visionary papers that explore how to take forward the Ghadar legacy to a new era of revolution are called for here, with emphasis on building bridges, links, solidarities and engaging working class peoples across borders.

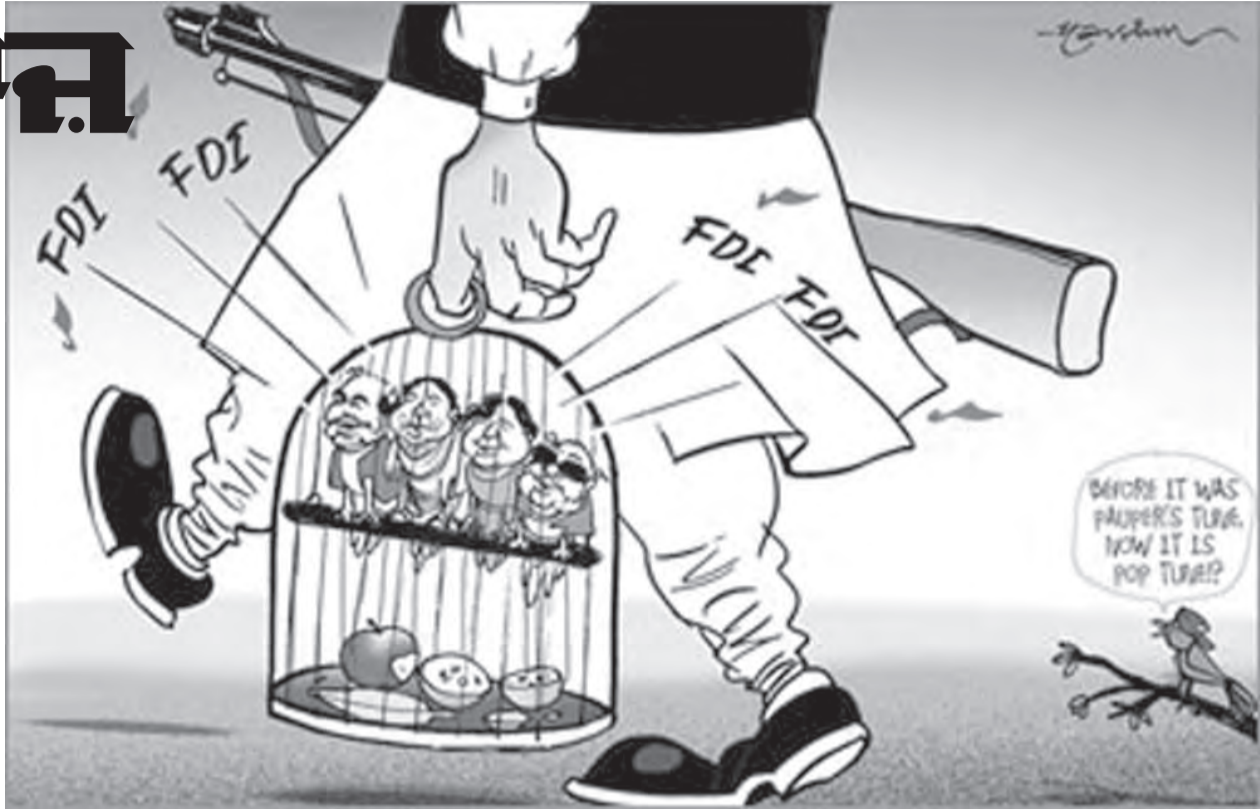
The date for the submission of the abstracts (300 words) is December 15, 2012. On successful submission, papers will be accepted till January 31, 2013. Please submit abstracts to yorkughadarconference@gmail.com or for further information call Raj Virk +1 647 237 1011

ਡਾ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਵੇਂ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਆਗਾਜ਼

ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬਸਪਾ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨੱਚਣਾ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਘੁੱਢ ਕੱਢ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਦਨ ਵਿਚੋਂ ਵੋਟਾਂ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ-ਤੋੜਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਆਪ ਹੀ ਥਾਪੜ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਨ ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਜੋ ਕਿ 272 ਬਣਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਹਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ-ਤੋੜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਹਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਨੇ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਤਰਕ

ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਤਰਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ : (1) ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ; (2) ਖ਼ਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਪਰ ਮਿਲਣਗੇ; ਅਤੇ (3) ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰੇਗੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਰਕ ਕਿ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੋਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਗਾਹਕ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ 'ਤੇ 4.5 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਗਿਣਤੀ

22 ਕਰੋੜ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ/ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਪਰ ਖ਼ਰੀਦਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਵੇਚਣਗੀਆਂ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਜੜਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਾਉਣਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਕੁਝ-ਕੁ ਸਮਾਂ ਖ਼ਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲੈਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਖ਼ਪਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤਾਂ ਵਸੂਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਪੱਖ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੀ ਵਾਲਮਾਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਿਸਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 21 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕਮੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਹਨਰਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਫੈਲੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਵੀ ਜਾਣਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ

ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗੜਨਾ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਏਜੰਡਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1965 ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਨ 1995 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਈਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3 ਲੱਖ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਬਹੁ-ਮਾਰਕਾ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਖ਼ਰੀਦ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖ਼ਰੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਉਜੜਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਅਮਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਨਾਜ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਵੱਲੋਂ 2 ਫੁੱਟ ਲੰਮੇ ਆਲੂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਖੌਤੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ/ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦਾ ਸਫਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਐਂਡਮਿੰਟਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਟਰ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਸਹੂਰ ਸੰਸਥਾ ਰੂਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਆਫ ਅਲਬਰਟਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਉਪਗਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਗੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ 98ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਦੇ ਸਦੰਰਭ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਬੀਬੀ ਜਰਨੈਲ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਉਘੀ ਲੇਖਿਕਾ ਦੀ ਸਪੀਚ ਨਾਲ ਹੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਦਲਬੀਰ ਸੰਗਿਆਨ, ਅਨੂਪ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਗਗਨ ਵਿੰਧੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਦਰਸਨਾ ਕੌਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜੋਬਨਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਗੀਤ ਕਵੀਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰਧਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ, ਹਰਜੋਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਦੇਵ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਯਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਪੀਚਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਦਾ ਚੱਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਜੋ ਕਿ 103 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਨੇ ਤੇਜ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨਾਲ ਬੀਤੇ ਪੱਲਾ ਨੂੰ ਸਾਝਾਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰੂਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਂਡ ਸਪੋਰਟ ਕਲੱਬ

ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ ਬੀਬੀ ਜਲ ਕੌਰ ਸਰਾਭਾ ਇੰਡਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ “ਗਦਰੀ ਸੂਰਮੇ” ਜੋ ਕਿ ਸਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਦਾ ਭਤੀਜਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਕਲੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਸਰਾਭਾ, ਮਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੈਲਗਿਰੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਤੇ ਉਘੀ ਲੇਖਿਕਾ ਬੀਬੀ ਜਰਨੈਲ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਪ੍ਰੋਗਰੇਸਿਵ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਲਗਰੀ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅੱਜ ਦੀ ਮਿਲੀ ਅਖੌਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਜੋ ਕਿ ਮੁਠੀ ਭਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ 220 ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੜ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਦਰਸਕਾਂ, ਮੀਡੀਏ ਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2013 ਦੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 100 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵੱਜੋਂ ਇੱਕ ਨਾਟਕਾਂ ਗੀਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਾਮਯਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

Pro-People Arts Project Media Group

“To create self-awareness in our community so that we will elude obscurity, devote to unwavering symbolism, and become sponged into a society that benefits us as a whole.”

ਪਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ
ਸਿਆਸੀ ਦੰਗਲ

ਵਾਲਮਾਰਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਰਿਟੇਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ-ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਢੁੱਕਵੀਂ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ 2.50 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ। ਇਹ ਮਦਦ ਵਾਲਮਾਰਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੋਬੀਇੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ।

ਲੋਬੀਇੰਗ ਵਾਸਤੇ 2.50 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ (ਤਕਰੀਬਨ 125 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਖਰਚਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਖੁਦ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਰਕਮ 2008 ਤੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਰਚੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਬੂਲਿਆ ਕਿ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ 16.5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ (ਤਕਰੀਬਨ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਲੋਬੀਇੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਐਫਡੀਆਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਇਸ ਤਿਮਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਦਬਾਅ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ, ਉਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਉਪਰ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ

ਪਾਇਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲੋਬੀਇੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਲੋਬੀਇੰਗ ਉਪਰ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਾਲਮਾਰਟ ਨੇ 2012 ਦੌਰਾਨ ਲੋਬੀਇੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਪਰ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ। ਵਾਲਮਾਰਟ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ 2008 ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪਰਚੂਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਲੋਬੀਇੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਚੂਨ

ਖੇਤਰ ਵਿਚ 51 ਫੀਸਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਧਾਨਕ ਮਤਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿਚ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾਲਮਾਰਟ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਆਲਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰ 444 ਅਰਬ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਰਚੂਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਰਚੂਨ ਖੇਤਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 500 ਅਰਬ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। 2020 ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਇਸ ਦੇ 1000 ਅਰਬ ਡਾਲਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ 15 ਤੋਂ 20 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਵੱਧ-ਫੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਵੱਡੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਪਰਮਾਰਕੀਟ ਚੇਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

GILL
TRUCK & TRAILER REPAIR
& MOBILE SERVICE

**OPEN 7 DAYS
A WEEK**

Inderjit Gill
Heavy Duty Truck & Trailer
Mechanic

www.gilltruckrepair.com

info@gilltruckrepair.com

**3 Alfred Kuehne Blvd.,
Brampton, Ontario
L6T 4K3**

**Tel: 905-458-3455
Fax: 905-458-3456
Cell: 416-312-4707**

Tri-City

Professional Realty Inc. Brokerage.

Paul Dosanjh

Sales Representative
Since 1987 on Full Time Basis
Aiming straight with honesty and integrity

Dir : 416-254-7573
Email : pdosanjh2005@yahoo.com
Off. : 905-793-5777

ਨਵੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ

‘ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ’ ਕਿਤੇ ਉਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ

ਫੁੱਲਕਾਰੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ’ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਆਇਟਮ ਸੀ ਨਾਹਰ ਐਂਜਲਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨਾਟਕ ਸਹਿਮ ਦੇ ਪਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਸਕੂਲ ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਬੁਲੀਇੰਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਨੇਡਾ ਚ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਿੱਤੇ ਹੀ ਸਟੁਡੈਂਟਸ ਇਸ ਬੁਲੀਇੰਗ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਜੋ ਬੁਲੀਇੰਗ ਵਰਗੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇੰਨਾਂ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਨਾਲ ਕੁਰਲਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਚ ਟਾਡ ਅਮੈਂਡਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਨੇਡੀਅਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਹਫਤਾ ਪੂਰੇ ਕਨੇਡਾ ਚ ਬੁਲੀਇੰਗ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਜਾਗਰਤੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਟਕ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਚ ਰਣਜੀਤ ਅਤੇ ਹਰਜੀਤ ਦਾ 13 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਰਵੀ ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦੋ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੁੱਟਿਆ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਧਮਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਉਸਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਪਰਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਰਵੀ ਬਹੁਤ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਰਵੀ ਦਾ ਡੈਡ ਸਖਤ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਕਰਨੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਰਵੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਵਜਾਏ ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਰਕ ਨਾਲ ਸੋਚਣ

ਵਾਲਾ ਹਰਜੀਤ ਦਾ ਭਰਾ ਇੰਨਾਂ ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਭਜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਵੀ ਦੀ ਟੀਚਰ ਉਸਦੇ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਅਮਨ ਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਰਵੀ ਕੋਲ ਖੜਾ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਦਮਾਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਰਵੀ ਦੀ ਟੀਚਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਚ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਅਪਾਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਕੇ ਸਟੁਡੈਂਟ ਕੌਂਸਲਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਇੰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਰਵੀ ਦਾ ਡੈਡ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਨਜੀਤ ਕੌਂਸਲਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੌਂਸਲਰ ਵਲੋਂ ਰਵੀ ਤੇ ਬੁਲੀਇੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਵੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਲੈਣ ਲਈ ਪਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਵੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਜੋ ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਰਵੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸਿਸਟਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਚ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਚ ਇੱਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵਕੈਂਸ਼ਨ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਵੀ ਦੇ ਡੈਡ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਿੱਚਨ ਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਜਿੱਥੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਉੱਥੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹਸਾਉਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨਾਟਕ ‘ਚ ਟਰੱਟੋ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਰਾਜੂ ਤੂਰ, ਸੰਨੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ, ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ ਐਂਜਲਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਚਾਹਲ, ਜਸਮੀਤ ਚਾਹਲ, ਤਨਵੀਰ ਚਾਹਲ, ਜੈ ਦੀਪ ਐਂਜਲਾ, ਬਲਪ੍ਰੀਤ ਦੇਵ, ਸਿੰਸਮਰਾ, ਜੋਤੀ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਲੀਨ ਦੇਵ, ਜਸਲੀਨ ਦੇਵ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਹੀ, ਅਮਨਦੀਪ ਮਾਂਗਟ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਗੰਡਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਲਈ ਗੀਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਜ਼ਲਗੋਅ ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੁਲੈ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਮਸ਼ਹੂਰ

ਗਾਇਕਾ ਰਾਜ ਘੁੰਮਣ ਹੋਰਾਂ ਤੇ ਸੰਨੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਨੇ। ਨਾਹਰ ਐਂਜਲਾ ਨੇ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਵੀ ਨਾਟਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਖੇਡੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨਾਟਕ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਟੀ;ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

avenue
OPTICAL

www.avenueoptical.ca

Vijay K. Sharma
Licensed Optician & Contact Lens Filter

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

905.454.1277
info@avenueoptical.ca

Ideal Acupuncture
CLINIC

Vijay K. Sharma
MD (ACU) OAATCM, WNMF

200 County Court Blvd
Unit A1
Brampton, ON L6W 4K7

Tel: 905.454.1277

HomeLife / Superstars
Real Estate Ltd., Brokerage
Each office is independently owned & operated

Off: 905-792-7800
Fax: 905-792-9092
2565 Steeles Ave. E. Unit 11
Brampton, Ontario L6T 4L6
Email: sliddar@hotmail.com

- * Residential
- * Commercial
- * Investment

Sukhdev Singh Liddar
Sales Representative
Cell: 416-274-1146

ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ (ਆਨਰੇਰੀ)

<p>ਦਵਿੰਦਰ ਤੂਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮਾਸਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮਾਸਟਰ ਭਜਨ ਗਿੱਲ ਕੈਲਗਰੀ, ਅਲਬਰਟਾ</p>	<p>ਬਾਈ ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਧੂ, ਵਿੰਨੀਪੇਗ ਮਾਨੀਟੋਬਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਿਕਸ਼ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਬੀ. ਸਿੰਘ akashdeep.1064@gmail.com</p>
--	--